

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар кўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси

НАВРЎЗ — ЭЗГУЛИК БАЙРАМИ

Наврўз асрлар мобайнида биз учун муқаддас бўлиб келган. У озодлик, хурлик, эзгулик тимсолидир. Президент Ислом Каримов таъбири билан айтганда, Наврўз халқимизнинг асл миллий байрамидир. У биз кимларнинг авлоди эканимизни, қандай улуг ва бой мерос ворислари эканимизни, қандай бекиёс салоҳият соҳиблари эканимизни жумлаи жаҳонга яққол намоён қиладиган маънавий бир кўзгудир. Эндиликда Наврўзи олам маънавиятимизнинг ажралмас қисми сифатида ҳаётимиздан мустаҳкам ўрин олди. Наврўзда она табиат уйғонади, ер юзига гулгун сепини ёйиб, кўм-кўк либосга бурканади

ва ўзининг бутун латофатини кўз-кўз қилади. Наврўзда ҳаёт чамани гўзаллашади, инсон эзгу ниятлари тагин ҳам жўш ура бошлайди.

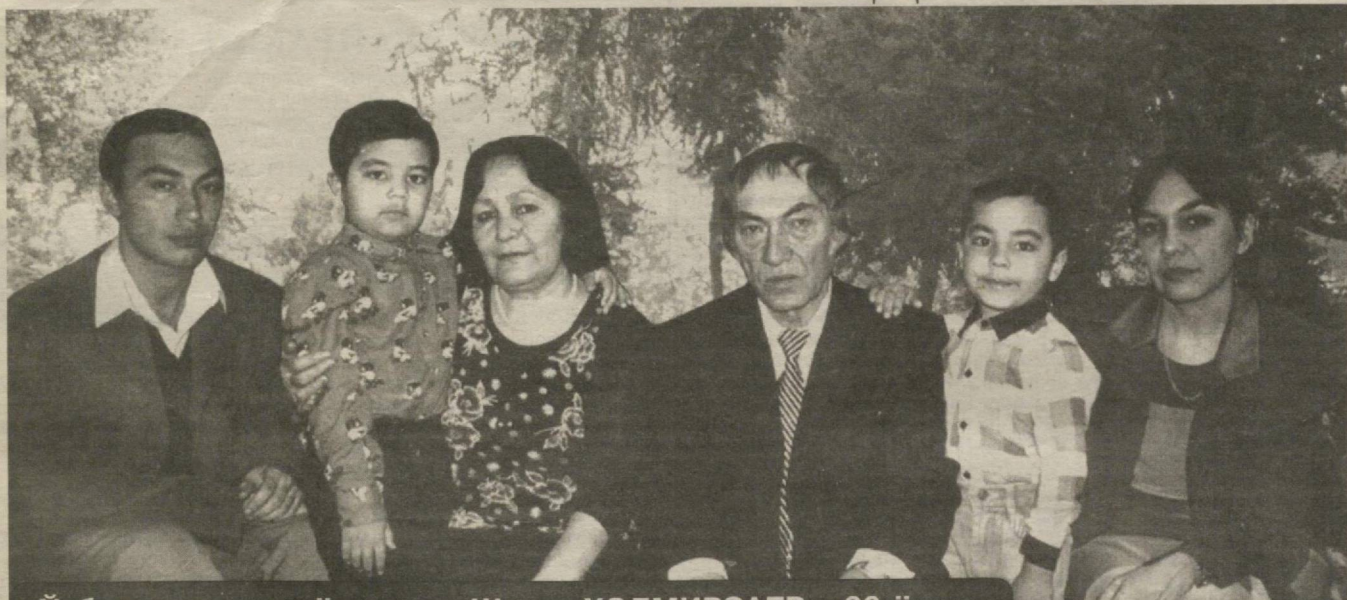
Наврўзга оид маълумотларни Абул Қосим Фирдавсийнинг "Шоҳнома", Умар Хайёмнинг "Наврўзнома" китобларида, Абу Райҳон Берунийнинг "Китоб-ат-товким" ("Тушунтириш") ва "Осорул Бақия" асарларида ҳамда бошқа алломаларнинг ижодларида учратамиз. Мавжуд манбаалар берган маълумотларга кўра Наврўз баҳор жарчиси сифатида Шарқ халқларининг, хусусан Марказий Осиё халқларининг катта байрами бўлган. Маълумки йил фаслларининг ўзига хос хусусияти ва фазилати бор. Аммо, баҳор фасли ўзгача фусункорликка эга. Зотан, баҳор инсон умрининг энг мусаффо фаслидир. Кун билан тун-

нинг баробар келиш палласи - Наврўз деб аталган. Бу тарихий сана Шамсий йил ҳисобида янги йилнинг бошланишига - 21 мартга тўғри келади. Наврўз айёмининг афзаллиги шундаки, у кишилар ўртасидаги иноқлик, бирдамлик ва меҳр-оқибатни мустаҳкамлашга ёрдам беради. Турли миллат ва халқларни яқинлаштиради. Наврўз айёмининг илҳомбахш кучи яна шундаки, унда тирикларгина эмас, балки бу дунёдан кўз юмган сиймолар хотираси ҳам улуғланади. Бу удум ота-боболаримиздан бизгача етиб келган яхши анъана ва бебаҳо меросдир. "Хар қандай миллат, хар қандай халқ ўтганлар хотирасини эъзозлаши лозим, дейди президент Ислом Каримов, - хотира муқаддасдир. Миллат, ўзининг миллатлигини сақлашни истаса, хотира аба-

дий бўлиши керак", - бу эса одамларда келажакка бўлган ишончни мустаҳкамлайди, уларни хайрли ишларга, яхшиликка чорлайди. Доно халқимиз: "Ҳамал келди, амал келди," деб бежиз айтмаган. Бинобарин, Наврўз фақат гул байрами ҳамдир. Наврўзни қишлоқ ва шаҳарларимизнинг хушманзара жойларида халқимиз сайлгоҳларига тўплашиб шод-хуррамлик билан байрам қиладилар. Бугун дилимиз тўлиб, юзимиз қулиб деймиз: **Ассалом Наврўз!**

Зайниддин
ИСАМУХАМЕДОВ,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган ўқитувчи

СИЗ ЭЛ СЕВГАН АДИБСИЗ

Ўзбекистон халқ ёзувчиси Шукур ХОЛМИРЗАЕВ - 60 ёшда

Шукур ака ғаройиб одам. Йўқ, у ажойиб эмас, айнан ғаройиб... Мен мактабда 9-синфда ўқиб юрган пайтларимда сурхондарёлик шоир Янгибой Шоймардонов билан биринчи марта Тошкентга келгандим. Шун-

да бу ғаройиб одамнинг суҳбатидан илк бора баҳраманд бўлганман. "Буларнинг китобларидаги қаҳрамонлар одамга ўхшамайди, кўғирчоқнинг ўзгинаси".

Шукур ака ўша пайтларда айтган шу гаплар миямга ўрнашиб қолган. Кейинчалик, талабалик йилларимда

бир неча яхши дўстларим билан Шукур аканинг изидан эргашиб юрaverдик. Йўл юрсак ҳам мўл юрдик. Бир кеча Усмон Азимнинг Юнусободаги уйида тонггача Қодир бахшидан "Алпомиш"ни эшитдик. Қодир бахши айтаверди, Шукур ака яйрайверди. У азоб билан яйрарди. Дўмби-

ра сайраётган оҳанглардан эриб, адо бўларди. Мен шунда Шукур Холмирзаевнинг завқу шавқидан ҳайратланганман ва у ҳақда ўша пайтларда айтилган "Сурхондарё юрагининг Колумби" деган гапга жуда ишонганман.

(Давоми 2-бетда)

СИЗ ЭЛ СЕВГАН АДИБСИЗ

(Боши 1-бетда)

Шу билан Шукур акадан фақат айтишни эмас, тинглашни ҳам ўрганиш кераклигини ҳис қилганман. Яна бу гаройиб одамнинг ким билан, қаерда, қандай ҳолатда, нима ҳақда суҳбатлашмасин, қаттиқ ишлаб ўтиришини, суҳбатдошларининг сўзларидан ўз асарларига деталлар танлашини билганман.

"Тагор айтган: "Роман тўрт сатр шеър бўлиши керак". Мен шунга эришмоқчиман" - деган эди биз билан бир суҳбатда Шукур ака бундан 17 йил аввал. Мен куни кеча Шукур акадан, "Тагор айтган ўша нарсанга эриша олдирми?" - деб сўрадим. У "Йўқ... Уддалай олмадим. Лекин, Худо хоҳласа, "Динозавр" романимда мен бунга эришаман", - деди.

Талабалик йилларида Шукур акага телефон қилардим. Шукур ака гўшакни кўтариб, менинг овозимни эшитиши билан ўз дардини айта бошларди.

Озод Шарафидинов биз талабаларга Шукур аканинг яна бир ўзига хос жиҳати ҳақида шундай хикоя қиларди: "Шукур Бурхонов бизнинг кафедрага келиб, "Бу Шукур Холмирзаевни бекорга қалгитаяспизлар. Мен ундан нимага драмтўгаракка камроқ қатнашарман десам, у "шу... у-бу нарсани қоралаб юрибман" - дейди. Йўқ, Шукур эзиб овора бўлиб юрмасин. Ахир у буюк артист-ку. Сизлар ҳам уни йўлдан урманлар".

Шукур ака талабалик йилларида Университет қошидаги тўгаракка қатнашиб, унда Галметни ўйнаган. Янгамиз Саида опа эса, Офелияни...

Ва улар шу ижролари билан Москвада конкурсда қатнашиб, биринчи ўринни олиб қайтишган.

Мен яқинда ундан: "Мабодо ёзувчи бўлмасангиз, артист бўлармидингиз?" - деб сўрасам, у "Йўқ! Ё археолог, ё биолог бўлардим. Чунки бу икки фан ҳам туғилиш ва ўлимни таҳлил қилади" - деб жавоб берди.

"Ёзувчи ҳар бир асарини ёзаётганда, уни асар эмас, балки ўзининг васияти деб атамоғи керак. Сўнг ижодий масъулият ҳам шунга яраша бўлади". У бу гапларни "Динозавр"ни ёза бошлаганда айтган эди. Бу гаплар одамга ҳақиқий адабиёт нима эканлигидан далолат беради.

У ўздан кейин келаётган ёшлар ҳақида куйиниб: "Қандай ёзишни билиш муҳим, нимани ёзишни билиш янаам муҳим", - дерди.

Шукур ака фақат адабиёт билан яшайди. У тинимсиз ёзади. Ёзавиради. Қойил қолиш керак.

"Йиллар тез, кунлар секин ўтади". Мен бу мақолни кўп йиллар бурун Шукур акадан эшитганман. Жуда топиб айтилган гап. Мана, Шукур ака ҳам 60 ёшга кирибди. Одамнинг ишонгиси келмайди. Қолаверса, бу одам юзга кирганда ҳам қаримайди. Чунки, у доим ижодий ҳаяжонлар билан яшайди. Кимки, ижодий ҳаяжон билан яшар экан, у юздан ошганда ҳам қирчиллама бўлади.

Шукур ака, 60 ёшингиз қуллук бўлсин. Сиз улуг адибсиз. Худо сизни илҳомдан айирмасин. Фарзандларингиз ва набираларингизнинг роҳатини кўринг!

Эшқобил ШУКУР

ҲАМШИРАЛАР ТАНЛОВИ

Наврўз байрами арафасида Бўзатов туманида ўтказилган "Энг яхши ҳамшира" танловида туман марказий шифохонасидан 12 нафар ҳамшира қатнашдилар. Танловда ҳамширалар аҳолига биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш бўйича ўз иқтидорларини кўрсатдилар, шунингдек, улар ҳайъат аъзолари томонидан берилган саволларга жавоб бердилар. Танловда терапия бўлими ҳамшираси Назигул Мамутова пешқадамлик қилиб, республика танловига йўлланма олди. Кейинги ўринларни туғруқхона бўлими ҳамшираси Гулшаҳар Саидова ва поликлиника ҳамшираси Азиза Сарипбеева эгалладилар.

Ғолибларга туман хотин-қизлар қўмитасининг қимматбаҳо совғалари топширилди.

Довуд АБИДУЛЛАЕВ,
"Туркистон-пресс"

ЭР-ХОТИННИНГ МУЛКИ

Гулсанам севгига ишонмасди. Дугоналари севгисидан сўз очиб, кўз ёш тўкиша, ажабланиди. Мухаббат баҳолари қизиса, у бир четда жимгина ўтираварарди. "Сен нимага индамайсан? Яхши кўрган йигитинг борми?" - дейишарди қизлар. "Мен отасиз ўсдим. Онам бизларни деб кўп қийналди. Мени кимга берсалар, шунга тегаман!", - дерди у. Ўзи ҳам аслида шунга қарор қилганди. Лекин севги деганлари бировнинг қарору режалари билан ҳисоблашиб ўтирмаскан. Гулсанам техникумда ўзи билан бирга ўқийтган Нуриддинни яхши кўриб қолди! Шунчалик яхши кўрдик, шу йигитсиз келажакни тасаввур қилолмасди.

Орадан анча вақт ўтиб, уйларига Нуриддинларникидан совчи келди. Қиз онасига кўнглини очди. Она бўлажак кўевини суриштириш учун кўшни туманга йўл олди. Лекин ҳафсаласи пир бўлиб қайтди. "Онаси кўп жаҳддор экан, илгариги келинларини ҳам сиғдир-

хамон қайнонаси инсофга келай демасди. "Э, мунча жанжалкаш аёлсиз!", - деб юборди бир куни Гулсанам. Қайнона бу гапни эшитиб келинининг тепасига келди. "Ўғлим ҳайдамаса, мен сени ҳайдайман, бу уйда қорангн кўрмай!", - деди. Гулсанам йиғлаб-сиқтаб маҳаллага чиқди. "Э, бу хотинга бас келиш қийин. Илгариям ҳеч насиҳатларимизни олмаган", - дейишди кексалар. Гулсанам ота уйига кетди. Қайнона бир бўғча кийимни келинини ортидан жунатди. "Онаси қилган кийим-кечакдан бошқа мендан нинаниям ололмайди!" - депти. Онаси унга таскин берди: "Кўй, эзилма қизим, буюм бўлса топилар!" - деди. Худди шу кунларда уни яқин дугонаси йўқлаб келди. Гулсанамнинг аҳволини эшитиб, тутақиб кетди: "Эҳ, дугонажон, ҳамма бало ўз ҳуқуқларимизни билмаганимизда. Ахир сенга тегишли бўлган мулкни ажратиш берадиган қонунла-

ҲУҚУҚИЙ ДАРСХОНА

мабди!", - деди у қизига. "Бўғидан хотинжам бўлинг, онажон, - деди Гулсанам. - Нуриддин уйда кенжа ўғил. Мана, кўрасиз, қайнонам билан тил топишиб, уйингизга бир мартаям аразлаб келмайман!"

Гулсанам тўйдан кейин онасига берган шу ваъдасини кўп эслади. Хар гал қайнонаси билан "сан-ман"га боришганда ҳам шу ваъдани эслаб, ўзини босди, дарди ичиди яшаб юрарверди. Ахир, қайнона ҳам шундай бўладими?! Келинини нуқул ўзининг йўриғига юргизмоқчи бўлади. Нуриддин билан бирор ўтиришга бораёй десам, руҳсат йўқ! Бир куни иккови шаҳарга паркача бормоқчи бўлишди. "Онамни биласанку, айтсан кўнмайди", - деди Нуриддин. - Икковимиз икки хил ишни баҳона қилиб уйдан чиқайлик. Сўнг ўша паркада учрашамиз!" Худди шундай қилишди. Лекин, қайнонаси буни қимдандир эшитибди. Чунонам, жанжал қилдики! Хуллас, шунақа гаплар... Гулсанам бунақа жанжалларга бора-бора кўникиб ҳам қолди. Лекин, орадан йил ўтса-да,

римиз бор-ку. Сен мана бу "Оила" кодексимизни ўқиганмисан, ҳеч?" Шунда Гулсанам жажжи китобчани ўқиб чиқди. Эҳ-хе, оилага алоқадор ҳар нарсаси бор экан унда! Наҳот, кўпчилик аёлларимиз бу кодексдан беҳабар? Мана, ёзиб қўйилибди: "Низо туғилган ҳолларда эр ва хотиннинг умумий мол-мулкнинг бўлиш, шунингдек, эр ва хотиннинг бу мол-мулкдаги улушини аниқлаш суд тартибидан амалга оширилади".

Гулсанам ўз ҳуқуқларини билгач, тўппа-тўғри қайнонаси ёнига борди. Бор гапни айтиб, судга муурожаат қилишини тушунтирди. Ажаб, қайнона бир оз шаштидан тушди. "Судга бориб, бизни шарманда қилма. Ўзингнинг келинлик уйинг, келиб яшайвер", - деди. Шу-шу, қайнона-келин ярашди. Биноийдек яшашпти.

Жамики қонунларимизнинг мазмун-моҳияти фақат эзгуликка йўғрилганини билишимиз керак, биз аёллар...

Г. ЖАМИЛОВА

НАВРЎЗ БАЙРАМИГА СОВҒА

Қонлиқўл туманидаги "Қонлиқўл" хўжалигидаги Наврўз байрами арафасида шифокорлик маскани фойдаланишга топширилди. Умумий баҳоси 16,5 миллион сўмлик бу қурилиши "Қорақалпоқдонмахсулотлари" ҳиссодорлик жамиятига қарашли "Элеватор" жамоа қорхонаси бунёдкорлари хўжалик аҳолисига совға қилдилар. Шифокорлик масканида кунига 50 бемор даволаниши мумкин.

КЎЙЛАГИНГИЗ ЖУДА ЯРАШИБДИ...

Ҳа, она қизим, сенга агар атрофингдаги яқинларинг, қайнона-қайнотанг ёки жигарларинг, дўстларинг нимадир совға қилса, каттами-кичикми, сенга ёқадими-

ёқмайдами, барибир очиқ чеҳра ва жуда севинч билан қабул қил. Уларнинг совға саломи сенга ниҳоятда маъқул бўлганини изҳор эт. Эътиборлари учун миннатдорчилик билдир. Бир куни кечки пайт иш юзасидан машҳур санъаткор Сора Эшон-тўраеванинг уйларига кирмоқчи бўлдим. Ва гул дўконига бош суқдим. Афсуски, дўконда бўйи бир қаричгина келадиган хаворанг тоғ гулларигина қолган экан. Хиди бирам яхши. Ноилоҳ бир дастасини харид қилиб, санъаткор ҳузурига кириб бордим. Кўримлироқ гуллар тополмаганимдан хижолатда эканлигимни изҳор этдим. Сора опа эса майда-майда очилган тоғ гулларини қафтлари билан силаб, уларнинг бўйига маст бўлиб, кўзлари чиройли қақнаганча совгамни мактай кетдилар. "Шундай гуллар менга жудаям ёқади. Санъатхон, булар уйимга қў ҳавосини олиб келди. Сиз кўнглимни билгандай шунақасини танаб, олиб

келибсиз-а! Қаранг, нафислигини, қаранг чиройлилигини, гулларнинг "кўзча"лари қулиб турибди-я!" - деб гулларнинг бўйига мос гулдон топиб, чиройли қилиб солиб қўйдилар. Хонага кирсалар ҳам, чиқсалар ҳам гулларга алланечук ҳавас, ардоқ билан қараб-қараб, ҳар гал мактардилар. Ва мен жуда энгил тортиб кетдим.

Қизим, ўйлаб кўр, агар шу ўринда Сора опа гулларимни қўлимдан олгач, менсимайгина бир чеккага ташлаб қўйса, ё индамайгина гулдонга солса, мен қандай аҳволга тушардим? Бор-ку шундай муносабатда бўладиганлар ҳам. Совғанинг катта-кичиклигига қараб ундоқ ёки бундоқ қутиб оладиганлар-чи?! Ҳа, ҳадяни чиройли қабул қила билиш ҳам инсон маданиятининг бир муҳим бўлаги экан-а?!

Шу ўринда яна бир гап бор-ки, дўстинг ё қайнона, балки овозинг, майли у ким бўлишидан қатъий назар бир янги кийим кийиб ёки бирон

ҚИЗИМ СЕНГА АЙТАМАН, КЕЛИНИМ ЭШИТ...

буюм харид қилиб, сендан фикр сўраса, самимият билан яхши муносабат, фикр билдир. Унинг қувончи сенинг қувончнинг эканлигини сўзинг, муносабатинг билан намойиш этиб, табрикка! Яна фараз қил, сенинг дўстинг ё танишинг, ё яқинларинг ижодкор бўлишса, сен уларнинг ижодий намуналаридан хабардор бўлсанг, ўз вақтида табриклаб, бир оғиз муносабатингни билдир, баҳо бер! Бу билан сен унинг кўнглини тоғдек қўтариб юборган бўласан. Янги ижодий йутуқларга рағбатлантирасан. Бундай изҳор ҳам инсон маданиятининг юқори эканлигидан далолат беради. Хуллас, она қизим, озгина зийраклик, озгина бағри кенглик ва озгина ҳафсала билан инсон қалбини обод этиш ҳеч гап эмас. Ҳадисларда айтилишича, инсон дилини обод қилиш-катта савобдир!

Санъат МАХМУДОВА

ФАСЛИ НАВРЎЗ ТОНГ ОТИБ, НАҒМАСИН СОЗ АЙЛАДИ

ПАРДОЗ АЙЛАДИ

Фасли наврўз тонг отиб, нағмасин соз айлади, Дов-дарахтлар кўк либосда, жилва пардоз айлади. Бор қувончни сифдиролмай, сайрашиб жавлон уриб, Ҳар томонга турли қушлар, жўрли овоз айлади. Кўкда ой ҳам жилва айлаб, бахт элига жилмайиб, Хушлашиб юлдузчалар-ла бирга минг ноз айлади. Тонг ели сайр айлаган, ҳар танга роҳат бахш этиб, Қувлашиб, гул юзин ўпиб, дил сарафроз айлади, Соф ҳаво, дардга даво, жонларга малҳам бўлғуси, Бу табиат шунчалар ҳам роҳатин боз айлади.

Абдуқодир ҚАЮМОВ

Тошкент

МЕНИ СЕВИНИ

Баҳорлар гулимини узиб кетса ҳам, Майсалар кўкларини забун этса ҳам, Хижрон деразамни аста чертса ҳам, Отамнинг қабрига оҳим етса ҳам, Мени севинг.

Тегирмон тошидек айланиб бошим, Мендан олис кетса 18 ёшим, Хижронда тўкила кундуздек қошим, Бир зум тарк айласа сабру бардошим, Мени севинг.

Дунёдир боғларим қолсалар-да жим, Ҳазонрез кузларим сўраб ўтинчим, Сайёдга дуч келса оҳуке умрим, Мени ёд этсалар билинса ўрним, Мени севинг.

Мезондек мулоийм умрим соврилса, Қалбим изтиробдан ёниб, қоврилса. Юрагимни хижрон юки ёндирса, Кўзларимга аччиқ ёшлар тўлдирса, Мени севинг.

Шамолга айланиб шу жисму жоним, Ҳаёт гирдобиде адашган оним, Томирларда ногоҳ тўхтаса қоним, Барҳаёт мангулик бўлса маконим, Мени севинг.

Раъно УСМОНОВА

Бешариқ тумани

БАҲОР ЙЎҚЛАБ КЕЛАВЕРАДИ...

Гулнинг тугунига атирлар солиб, Тиниқ ирмоқлардан манзилим олиб, Ариқларга сели сифмасдан тошиб, Баҳор келди йўқлаб, сиз келмадингиз.

Шошилиб тўкилди ёмғир йўлимга, Кўк эгилиб лабин босди кўлимга, Ўрик гулин сочди ўнгу сўлимга, Баҳор келди, аммо сиз келмадингиз.

Куйш ловуллайти, юзимдек ёнар, Интиқ нигоҳларим севдига тонар, Яна баҳор мени бағрига олар, Дил баҳор кўлида, сиз келмадингиз.

Дилором Исмоилова

Тошкент

БАҲОР ОРЗУЛАРИ...

Ёрим менинг кўпдир ажиб орзуларим, Адо бўлмас айтган билан унинг барин. Ойдин тунда сизга атаб ёздим бир шеър, Орзуларим ойдай тўлин, болдай ширин, Кўзумчоқлар тақдим келар бўйингизга. Асрасин деб сизни қора нигоҳлардан, Исириқлар тутгим келар уйингизга, Бўлсин дея жаннатмакон паноҳлардан.

Ойдай тўлиб ухласангиз бошингизда: Бахтимизни Оллоҳимдан тилар эдим. Ҳар кун бирга хурсанд бўлиб қошингизда Онамизнинг хизматларин қилар эдим.

Орзуларим оқ қушлардай чарх уради, Сизга ҳалол бир вафодор аёл бўлсам. Ҳеч бўлмаса умрингизга бўлиб мазмун Ёлғиз дамда сизга ширин хаёл бўлсам, Ёрим менинг кўпдир ажиб орзуларим Адо бўлмас айтган билан унинг барин. Ойдин тунда сизга атаб ёздим бир шеър Орзуларим ойдай тўлин, болдай ширин...

Вилоят ОТАХЎЖАЕВА

Фаргона вилояти

ЁРИШАР ДИЛАР

Сарафроз бўлар кўнгиллар, Куйш мисол ёруғ диллар. Кучоққа сиймайди гуллар, Наврўз бугун, Наврўз бугун.

Қизлар тўқир гул чамбарак, Болалар учирар варрак. Қозонда қайнар сумалак, Наврўз бугун, Наврўз бугун.

Халқимизда яхши одат, Қиларлар хайру саҳоват. Шу эмасми буюк давлат, Наврўз бугун, Наврўз бугун.

Бекмурод ДАВЛЕТОВ

Беруний тумани

НАВРЎЗ ТУНЛАРИНИНГ БИРИДА...

Бу воқеани менга сочлари қордек оппоқ, эртагу-ривоятларга уста бўлган бувим Наврўз оқшомларининг бирида айтиб берганди. Ривоятларга ўхшаб кетса-да бу воқеани шу кишлоғимизда бўлиб ўтган дейишди.

...Ушанда айни бодомлар гуллаган пайт экан. Ялпизлар ҳам эндигина кўклаганди. Биз маҳалламиздаги болалар билан кўй-эчкиларимизни ҳайдаб ўша қийғос гуллаган бодомзорга, сой бўйидаги текисликка борардик. У ерда ўзимиз билан олиб борган нону-сомсаларимизни бўлуқсуви билан қўшиб ердик. Сочларимизга бодом гулларида тақардик. Оқшомда эса мириқиб ўтлаган кўй-эчкиларимизни ҳайдаб уй-ўйимизга қайтардик. Ўша сойнинг нариги томонида тик тушган жарликнинг тупроғи қондек қип-қизил бўлиб, бирон гиёҳ ҳам унамсиди. Остида сувлар қўшилиб гирдоб ҳосил қилиб оқарди. Бир томони дарёдан, бир томони тоғдан оқиб келгувчи асов Қайнарсойнинг суви кўрқинчли кўринарди. Бир

куни у ерга қимнингдир эчки-сириганиб тушиб кетганди. Гирдоб қаърида бир лаҳзада гойиб бўлиб қолди.

Биз болалар бу жарликнинг остидаги гирдобдан жуда кўрқардик. Лекин табиатнинг бетакрор гўзаллиги худди шу ерда жойлашгандек, унинг атрофидан сира кетолмасдик. Айни баҳор келиб кишлоқда ҳамма Наврўзга тайёрланаётган, сумалаклар қайнатиш учун дошқозонлар кураётганида бир воқеа юз бердию бу ерга келишга юрагимиз бетламай қолди.

... Кишлоқ четиде яшайдиган Ойим кампирнинг ёлғизгина қизи моҳов бўлиб қолибди деган гап тарқалганди. Шўрлик қиз жудаям чиройли бўлган экан. Уни қаергадир меҳмонга борганида юктириб келибди. Бу каллиқни нимаси ёмонлигини тушунмасак-да, уларнинг хонадонини тўй-йигиларга ҳеч қим айтмай қўйганини билардик. Унинг иккита алпқелбат ўғиллари бор эди. Акалари ҳам сингилларини суёб у билан гурурланиб юришаркан. Лекин у калсал бўлганидан сўнг... Улардан бирининг севган қизи: "Агар

мени десанг сингилнинг уйиндан йўқотасан. Акс ҳолда мени тушингда ҳам кўрмайсан!" - дея шарт қўйибди. Ноилож қолган йигит эса мудҳиш ишга қўл уради. Ялпиз териш баҳонасида сингилсини ўша жойга олиб келадию, жарликдан уни гирдобга итариб юборади...

Бечора Ойим кампир йиғлаб дала-тошларни айланиб қизини қидира бошлади. Бироқ уни ҳеч қаердан топа олмади. Кўп ўтмай у қизи дардида телба бўлиб қолади. Баҳор бор гўзаллигини ёйган кунларнинг бирида ғалати ҳодиса юз берди. Ойим кампирнинг ховлисида то ўша жарликкача алвондек қизил ғалати гуллар очила бошлади. Шуниси қизикки атрофидеги барча майсаларни териб еган молларимиз ўша гулларга қайрилиб ҳам қарашмасди. Улар эса қип-қизил бўлиб очилаверарди. Ёмғирлар тиниб ҳаво очилгач, биз олдатадигдек ўша жарликка яна молларимизни ҳайдаб бордик. Ҳамма ўйинга берилиб, қий-чув қилиб юрарканмиз болалардан бири қичқириб юборди.

- Ия, анавини қаранглар,

қаранглар! Одамга ўхшайди-я, лекин бу жардан сираям ўт ўсмасди-ку! - деб қолди. Дарҳақиқат, тикка жарликнинг деворидан икки кўлини тепага кўтарган, гўё юқорига тирмашаётган одамнинг шакли пайдо бўлиб қолганди. Қизиги шундаки Ойим кампир уйининг йўлида ўсган гуллар худди шу шаклда ҳам гуллаб ётарди. Бу воқеани кўпчилик болалар уйда-гиларга етказгани учун эртасида барча ёшу-қари шу ерга йиғилиб келди. Бунинг сир-синоатини биз унча билмасак-да, катталар бир-бирига зимдан қараб қўйишарди. Ўша шаклни ҳамма кўрди. Ойим кампир ҳам пайдо бўлди. У кўкка қўлларини кўтарганича ув тортиб йиғларди. Гулинигорни акаси, сингилсининг жонига қасд қилган акаси, одамлар нигоҳидаги саволга дош беролмади. Ғалати қичқириб юборди-да, ўзини сувага олди. Алҳазар! Ҳамма нарсани бир зумда қаърига олгучи гирдоб йигитни ҳам оппоқ кўпиклари орасига олди. Сал ўтмай йигитнинг танаси кўриндию сувдан уч-тўрт метр тепага отилди. Шу ҳолат яна бир неча

марта такрорландию сўнг шўрлик йигит тўлқинлар орасида гойиб бўлди. Ва... Бу ғал дарёнинг шиддатли тўлқинлари уни олисларга оқизиб кетди. Бунга шохид бўлганлар даҳшатдан қотиб қолдилар. Кўпни кўрган оқсоқоллардан бири эса чордана қуриб ўтириб олганича кироатни бошлаб юборди. Ҳамма фотиҳадан сўнг аста-секин кишлоққа қайтди. Жарликка яқинроқ яшайдиганлар тунда жарликдан қиз боланинг ўқсиб-ўқсиб йиғлаган овозини эшитишганмиш...

Кексаларнинг айтишича, одамлар орасидаги беоқибатликдан аввало табиат қаттиқ ғазабланармиш. У доноларча ва бешафқат ўчини олармиш. Ривоятларга ўхшаб кетгучи бу воқеани эшитганимга кўп йиллар бўлди. Болалиғида бунга ғувоҳ бўлган бувим ҳам, ҳам-кишлоқларим ҳам, ота-онам ҳам дунёдан ўтдилар. Вақти келиб бу воқеани ҳам, Наврўзни ҳам унутга бошладилар. Биз эса Наврўзни, унинг сеҳрли, гаройиб тунларини соғинардик, соғинаверардик...

Басира САЙИД АЛИ

МУҲАББАТДА ҲАМ ОДОБ БЎЛИШИ КЕРАК

“Мен нима қилай?” – 47-сон

ЭСЛАТМА: Маҳалламиздаги бир қизни севиб қолдим, ўзига эса айта олмасдим. Кейин хизматга кетдим. Афсуски, тақдиримиз қўшилмаган экан. Ҳозир эса икки фарзандим бор. Яқинда тасодифан яна М. ни учратиб қолдим, юрагимдаги ўша туйғу яна уйғонди...

Б.С.

Бундан бир неча йил муқаддам ҳуқуқшунос ўлим Лазиз Ҳожиахмедов телестудия топириги билан турли вилоятлардан юборилган хатлар асосидаги телеэшиттиришларда иштирок этарди.

Қизиксиниб, бир “ошиқ йигит”нинг хатини овоз чиқариб ўқидим: “Уйланганман, икки фарзандага отаман. Аёлим билан турмушимиз ёмон эмас. Тинч-тотув яшаймиз. Аммо, эндиликда бошқа бир қизни севиб қолдим...”

Оиламни ташлаб қўймайман, уни моддий томондан таъминлаб турмоқчиман. Эндиликда ўша қизга уйланишга ҳаққим борми?...

Хат мазмунига қулоқ тутиб турган кичик қизим Дилоро (ўша пайтда 7-синфда ўқирди), дабдурустан “Шафтоли қоқини ебсиз”,- деди ажабланиб.

Ҳақиқатан ҳам, хат муаллифининг ҳуқуқ тарғибот қонунларимизни билмаган, уни оёқ ости қилган ҳолда кўр-кўрона берган саволи, Б.С., сизнинг саволингизга ўхшайди-я!

“Ҳозир 2 нафар фарзандим бор. Турмуш ўртоғимни ҳам ҳурмат қиламан. Орадан 5 йил ўтди, биз оиламиз билан бошқа туманга кўчиб ўтдик...”

“Дил изхори” нгизда ўша қизни бир тўйда учратиб қолиб, яна у билан “ҳар куни кўришмасак туролмаймиз. Мен уни жуда севаман, ҳаммадан рашк қиламан, усиз яшай олмаслигимни тушуниб етаяпман. Мендаги севиғи оддий севиғи эмас, шекилли. Лекин мени оилам, бола-чакам-чи, ахир уларни ҳам севаман, йўқотиб қўйгим келмайди. Шундай қилиб икки ўт орасида қилиб қўл бўлаяйман. Менга қандай маслаҳат берасизлар? Мен нима қилишим керак”,- дебсиз.

Барча жонотларнинг гултожи бўлган Инсон шунинг учун инсонки, унга тафаккур билан иш юритишга ақл-заковат, узоқни кўра билувчи тийрак кўз, ҳар қандай ҳиссий нохушликларни енгувчи ирода, сабр, чидамо ато этилган қодир Аллоҳ томонидан. Агар ҳар кимса ақл жиловига эмас, шош-

қалоқ юрак амрига қулоқ тутса “қўш хотинлиқнинг қулоғи тинмас” ҳолига дучор бўлиб, келгусида тиним, қўним билмай ўтиши аниқ. Муҳаббатда ҳам одоб бўлиши керак, бизнингча...

Энди сизга ошқиклик ярашмайди, ука. Бунинг ўрнига фарзандларингиз камоли-жамолини ўйлаб иш тутинг. “Ишқ бошқа, ҳавас бошқа, бу йўлда хато қилма!”, - деб хонанда хониш қилганидек, - сиз ўткинчи “ишқ”дан воз кечиб оилангиз тинчини ўйланг. Оталик масъулиятингизни тиклаб, оқилона иш тутинг.

Агар юқоридагидек муғомбиларна гапларингизни аёлингиз сезиб қолса борми, “мушт кетди” бўласиз-а... Ҳа, ҳақиқатан ҳам, у сезиб қолса қўнгли дарз кетади. Айрим аёллар эрларининг эгри қадам олишини севса, ўз қадрини оёқ ости қилдириб қўймай, индамайгина эридан воз кечади, қўяди. Шундай бўлса ширин фарзандларингизнинг тирик етим бўлишига сабабчи бўлишингизни ўйлаб қўйинг. Шунинг учун ҳам вақт борида юраккинангиздаги ўткинчи ҳавасга мард бўлиб, чизик тортиб қўя қолинг.

Яхшиямки, “Дил изхори” нгизда исмингиз ва манзилингизни очик ёзмай, “ақлли”лик қилибсиз, бўлмаса, сизга газета мухлислари аллақандай салбий номларни ёпиштиришармиди? Сизга “қийинчилик”ни енгизишда матонат тилайман.

Яна бир энг муҳим фикрни тахририят орқали тарбия мутасаддиларига еллатишни зарур деб биламан: таълим-тарбия тизимингизда ўқувчилар ва йигит-қизларга ҳуқуқ фани мукаммал ўргатилмайди, чўлоқ ҳолда етказилади. Айрим мактабларда ҳуқуқ фанини чаласавод домлаларга топшириб қўйиш ҳоллари учрайди. Шу фанни мутахассислар ўқитса, натижа яхшироқ бўларди, албатта.

Шунда оилавий муносабатлардаги кўнгилсизликлар: кўйди-чиқдилар, болалар тақдирини ўйламаслик, кўп хотинлилик каби иллатларга барҳам берган бўлардик.

Афифа ҲАСАН қизи

ЭЪТИБОРСИЗ БЎЛМАНГ...

“Бундайлар ўзбек деган номга муносибми?” – 2-сон

ЭСЛАТМА: Бизнинг маҳалламизда бир аёл қиз билан яшайди. Айтишларича, улар фоҳиша бўлиб, уйларига ҳар куни эркаклар келишаркан.

О. ҲАҚНАЗАРОВА

Ҳурматли тенгдошим, сўнгги пайтларда баъзи тенгдошларимнинг беҳаёларча қилмишлари қалбимни жунбушга келтириб юборди. Авваллари йигит-қизларнинг турли жамоат жойларида ўзларини муноносиб хатти-ҳаракатлариға кўзим тушиб қолса, мийғимда қулиб қўя қолардим. Аммо, ҳозир шаҳримиз кўчаларида қўл ушлашиб, бир-бирларига севиғи изхор қилишиб юрган кўплаб ёшларга кўзингиз тушади. Негадир катталар биз ёшлар тўғрисида жуда кўп гапларни гапиришади, аммо, уларнинг айтганларига кўпчилик тенгдошларим - йигит-қизлар бефарқ қарашади. Амак қилишмайди. Ўзларининг бу қилиқларини “маданийлик” ёки бўлмаса “замонавийликка” йўйишади... Мен эса ўйлаб қоламан, нима, албатта замонавий ёки маданий бўлиш учун йигит-қизлар бир-бирларининг қўлларини ушлаб юришлари шартми?.. Менга яна бир томони алам қиладики, кўпчилик йигитлар кўча-қўйда ёш-ёш қизчаларга бемалол “гап отиб” кетаверишади. Ахир, ўша қизчаларнинг ўрнида опангиз ёки синглингиз ҳам бўлиши мумкин-ку? Тасаввур қилинг, бегона бир йигитнинг ўз яқинингизга шундай муносабатда бўлишини?! Менимча, бу ҳолатни ҳатто тасаввур ҳам қилолмайсиз. Сабаби маълум - ҳеч ким зиратчани ўзига қада-лишини истамайди. Майли, мен гап-

ни чўзиб ўтирмай, ўзим гувоҳи бўлган бир воқеани сизларнинг эътиборингизга ҳавола қилмоқчиман.

Бизнинг ўқиб жойимизда бир қиз бор. Исми Б. Дугонаси икковининг гаплашмаган йигити йўқ. Аммо, шундай бўлишига қарамадан уни орқасидан ҳар доим бир йигит қидириб келади. Кунларнинг бирида ўша йигит билан ҳамсўхбат бўлиб қолдим. Маълум бўлишича, у ўша қизнинг таниши экан. Унга уйланмоқчи экан. Шунинг учун уни доим орқасидан қидириб келаркан, қолаверса қариндошлик жойи ҳам бор экан. Мен унга индамадим, аммо шу сўхбатдан сўнг Б.ни кузатадиган бўлдим. Ишонасизми, у дугонаси иккови хамиша йигитлар билан гаплашишардию, қачон ўша йигит пайдо бўлса, ўзини босиқ тутиб жимгина юрарди. Унинг бу одатига мен ҳайрон қолдим. Йигит кўздан ғойиб бўлиши билан у яна бошқа йигитлар билан гаплашиб кетаверарди. Биламанки, унинг йигити жуда ақлли, мен бунга сўхбат давомиди амин бўлдим. Бироқ, ёшгина бўлиб туриб ўша қизнинг найрагини сира ҳазм қилолмадим...

Азизлар, мен бу билан ҳамма қизларни ёмон дея олмайман. Қизларимиз орасида оқила, ҳар томонлама бошқаларга ўрнатилган қизларимиз жуда кўп. Лекин халқимизда бир мақол бор “Бирники мингга, мингники туманга”, - деган. Сизлардан илтимос, ҳар бирингиз жамоат жойларида ўз шаънингиз учун ҳам ўзингизни мағрурроқ тутинг, ҳар бир муносабатга эътиборсиз бўлманг. Билингки, сизнинг ҳар бирингиз одамлар-халқ назарида турган инсонларсиз, арзимаган бир қилигингиз сизни обрўнгнизи ё оширади, ё тушириб юбориши мумкин...

Х. ҲОЛИҚОВ

Тошкент ш.

ЯХШИДИР АЧЧИҚ ҲАҚИҚАТ

“Чиройим бошимга етди” – 27-сон

Эслатма: Мен жуда гўзалман. Ҳусним туфайли ҳаётда кўп бора омад қулиб боққан. Эрим оддийгина йигит эди. Ишга кирдим, бошлиғимнинг домига илиниб қолдим...

САДАФ

Садаф опа, мени кечиринг, агар қалбингизга озор берсам ўз сўзларим билан. Ешим 17 да, фарзандингиз қатори бўлсам керак.

Яхшидир аччиқ ҳақиқат, лек ширин ёлгонга ёмон. Шу ширин ёлгонга лекин, алданиб қолгон ёмон.

- деб бекорга айтишмаган. Сизга ўхшаб ўзини чиройли аёл деб ўйлаган бир аёл отамни 40 кунлик қақалоқлигимда ойижоним билан мени ташлаб кетишига сабаб бўлган. Аммо, онажоним ҳаммасини сабр-бардош билан енгиб келаяптилар. Онажоним бахтсиз бўлганлиги, мени етим бўлиб қолганидан бобожоним ганини ичларига ютиб, 1983 йил 7 апрелда вафот этганлар. Бу онажонимга иккинчи, катта оғир зарба бўлиб қолди. Шундан сўнг бувижоним юрак касалига чалиниб, 1997 йил 28 мартда вафот этдилар. Онажоним билан бир-биримизга суяниб қолдик. Онажоним ҳалол меҳнат билан мени тарбиялаб келмоқдалар. Ойижоним билан “Оила ва жамият”, “Калб қўзи”, “Ҳуқуқ”, “Постда”, “Куч адолатда” газеталарини сотиб олиб ўқиймиз. Онажонимга қанчалик қийин бўлмасин менга сездирмайдилар. “Болам, сен ўқишинг керак, сен менинг, халқимизнинг келажакисан”, деб мендан ахлоқан покликни ва яхши ўқидишни талаб қиладилар. Ҳозир мен Т.Д.Т.У қошидаги академик лицейда таълим олаяпман.

Онажон, наҳотки сиз бир чарм курт-

ка ва бир чиройли меҳмондорчилик учун бошлиғингизга ўз ҳуснингизни пеш қилиб оилангизга хиёнат қилдингиз. Сизга ўхшаган аёлларга Аллоҳдан инсоф тилайман. Сиздақалар қанчадан-қанча аёллар шаънига доғ тушираётганлигини жуда яхши биласиз. Сиздек аёллар ҳаром юриши билан наҳақ қолиб юрасизлар. Бу бир рўзгорни эмас, балки қанча рўзгорларни хайру-баракасини ва фарзандларини ризқини қирқишга сабаб бўлмоқда. Ахир Аллоҳ таоло ҳамма нарсани билувчи ва кўргувчидир. Мен сизни чиройли деб айта олмайман, нафратланаман.

Ҳақиқий чирой, ҳаёю-ибоси, оила-сига садақати, эрига вафодорлигию, фарзандларига меҳрини берган ҳалол, пок виждонли, аёлларга хос деб ўйлайман.

Садаф опа, бу ўткинчи дунёда биз ҳаммамиз меҳмонимиз. Шундай экан, сиздан илтимос, фарзандларингизни бошини эгманг, бошингиздаги соябонингиз, яъни умр йўлдошингизни қадрига етинг, ўз виждонингиз олдида ҳисоб беринг. Чунки энг оғир жазо бу виждон азобидир.

Фарзандларингиз бошини баланд кўтариб, мағрур юришини истасангиз умр йўлдошингизни асраб-авайланг, эъзозланг, унутмангки, фарзандларингизнинг ота меҳрига тўйиб яшаётганлигини ўзи сизга катта бахт.

Одилжон МУҚИМОВ

УЛАРГА БАХТ ТИЛАНГ

“Қадримга йиғлайман” – 1-сон

Эслатма: Фарзандларимни уйли-жойли қилганман. Келиним яхши, аммо... яқинда бетоб бўлиб ётиб қолдим. Ўғлим ҳам, келиним ҳам бир оғиз ҳол сўрашга ярамади. Шунча боққан болам менга эмас, хотинига шунча меҳр қўйибди.

И. УСМОНОВА

Сизнинг дил изхорингизни ўқиб галати бўлиб кетдим. Чунки ўз ҳаётим кўз олдимга келди. Келинг, бир бошдан гапириб берай. Мени турмуш ўртоғим билан учрашуга олиб чиқишганда бир-биримизни бир кўришда севиб қолганмиз. Ва тўйимиз бўлиб ўтди. Биз жуда бахтиёр эдик. Гўёки “Лайли ва Мажнун”. Атрофимда парвона бўлардилар. Лекин, ҳар куни бир нарсани тайинлардилар. “Онамни ҳурмат қилинг, онамни ҳурмат қилсангиз, мен сизни яна ҳам ҳурмат қиламан, онам ҳаётимда биринчи ўринда, сингилларим иккинчи ўринда, сиз учинчи ўриндасиз”, дердилар. Мен “хўп” деб, қайнонамни ҳурматларини жойига қўярдим. Нима десалар “хўп” дердим. Лекин қайнонамни назарларида ўғиллари онага эмас, хотинига кўпроқ меҳр қўяётгандай туюларди. Ва рашқ ўтида ёна бошладилар. Худди ёлғиз ўғилларини хотини тортиб оломоқчи бўлаётгандек. Ҳар куни ҳўжайиним ишдан келсалар, мени ёмон кўрсата бошладилар. Ҳўжайиним бошида унга эътибор бермадилар. Кейин мени оналари олдида уришсалар, оналарига ёқинини билиб қолдилар ва ҳар куни оналари олдида уришадиган одат чиқардилар. Кейин унга кириб, “жоним мендан хафа бўлмадингизми” дердилар. Мен қулиб: - “Биламанку мени ёлгондакам уришотганингизни” дердим. Охири, бора-бора бу ёлгондакам уришилар, роставкага айланиб кетди. Қайнонам ҳўжайинимга “хотинини уйи туриш керак” деб кўп тайинлардилар. Ҳўжайиним урмас эдилар. Қайнонам менга тухмат қилиб “хотининг йигитлар машинада олиб келиб қўяди, уни ўйнашлари бор” деганларида менга қўл кўтардилар. Мен уларга “нега бу гапларга ишондингиз, ахир мени яхши биласизку, сизга ҳеч қачон хиёнат қилмаслигимни” десам, “ахир онам ёлгон гапирмасалар керак” дердилар. Менинг ҳаётим захарга айланди. Қайнонам жуда бахтиёр эдилар. Чунки, энди ўғиллари хотинини уриб-сўқяпти. Охири, фарзандлик бўлмаганимиз учун бизни ажратиб юбордилар. Бир ҳафтага қолмасдан, бошқа қизга уйлантирдилар. Лекин, бу келин қайнонамни умуман ҳурмат қилмай, эрига ёмонлаб алоҳида уйга олиб чиқиб кетди. Қайнонам ёлғиз қолдилар. Қилган ишларига жуда пўшаймондалар. Махбуба аяжон! Ўлгингиз сизнинг қадрингизга етдилар. Ўзигиздан рашқ ўтини олиб ташланг жон аяжон. Балки ўлгингиз ҳам ҳар куни келинингизга “онамни ҳурмат қилинг” деб тайинлар. Келинингизга меҳрингизни қўйинг. Уларга бахт тиланг. Сабр қилинг, ҳаммаси яхши бўлади.

САВБИЗО

Тошкент

Хаёт турли тасодифларга тўла. Кимдир давлат бор, кимдир ҳаёт. Давлатманд одам ўзининг ҳамма нарсаси етарли эканлигидан, аммо бахти тўлиқ эмаслигидан ўқиса, саодатманд ҳаёт эгаси оиласидаги баъзи етишмовчиликдан нолийд.

Бундай дейишимга сабаб... Келинг, яхшиси ҳаммасини бир бошдан айтиб бера қолай. Утган кун кишлоққа кетаётиб бекатда анча туриб қолдим. Шанба кун эмасми, бекатда одам кўп эди. Автобуслар ҳам одамлар билан лиқ тўла, дам-бадам кишлоқ билан шаҳар ўртасида қатнаб турибди. Чор-атрофни кузатиш билан овора бўлиб, навбатим келганини сезмай қолибман. Билетни олдим, кўзларим билан бўш ўриндик излай бошладим. Аксига олиб ўриндиклар ҳам тирбанд эди. Шу пайт енгимдан кимдир тортиқлаганини сезиб, ўғирладим. Рўпарамда новчадан келган, қош-кўзлари қора, ўрта яшар киши турарди. У мендан унча узоқ бўлмаган ўриндикни кўрсатиб суҳбатлашиш истагини билдирди. Таажубланган кўйи истар-истамас ўриндикқа ўтирдим. Ҳалиги киши ҳам ёнимдаги бўш жойга чўкди. Орага бир дақиқалик сукут чўмди. Ҳамроҳим чидолмади шекилли, маънос оҳангда сўз қотди:

- Кечирасиз. Сиз мени танимадингиз-а? Унинг бу гапидан хушёр тортиб чехрасига тикилиб қарадим. Қардадир кўргандекман, аммо...

Танимаганлигимни яширмадим.
- Кўзимга иссиқ кўринаяпсиз, аммо сизни эслолмаяман...

- Эсингиздами, бундан уч-тўрт йил олдин сиз билан ҳамсухбат бўлгандик. Аниқроғи, биз уч киши эдик. Мен Маъмура орқали танишувим сиз билан...

Шу топда кўз ўнгимда бир зум талабалик даврим жонланди. Ўзимни тўтолмай ўрнимдан туриб кетдим...

- Кечирасиз, сиз Равшанимисиз?!

- Ҳа, мен Равшанман.

- Жудаям ўзгариб кетбисиз. Қаёқлардан сўраймиз?— дедим уни нигоҳим билан кузатарканман.

- Энди, юрибмиз риз-кимизни териб...

- Ие, бу гапларни сиз гапираяпсизми, қулоқларимга ишонмайман.
- Ҳа, дунёнинг ишлари шунақа экан. Ахир, мана сиз билан тенгдош бўлсан-да, мени танимадингиз-ку...

Мен бош иргаб унинг сўзларини тасдиқладим. Дарҳақиқат, кўз олдимда деярли мен билан тенгдош йигит эмас, аксинча сочларига қиров оралаган, оғир кунларни бошдан кечиргани шундоққина билиниб турган, кўзларига мунг чўккан кимса нигоҳини қадаб турарди. Фақатгина қош-кўзларининг аллақачонда ўтмишда унинг суксурдай йигит бўлганлигини эслатувчи бир чўғ ялтираб кўринарди, зум ўтмай ўчарди. Бир вақтлар барваста бўлган кенг елкалари ҳам анча шалвираб, унинг ёшига ёш қўшарди.

- Равшан, сўраганимни айби йўқ. Нима учун бундай ахволга тушиб қолдингиз?— ботинмайгина сўрадим мен.

- Ажабланиясизми?

- Кечирасиз, мени ўрнимдаги ҳар қандай одам ҳам ажабланган бўларди...

Мени шундай дейишга асосим бор эди. Чунки, бир вақтлар дорилфунуннинг энг кўзга кўринган факультетида тахсил олган бу йигитни олийгоҳда десам, янгилиш бўлар, талабалар шаҳарчасидаги кўпчилик талабалар яхши танирди.

Аммо, мен уни ёқтирмасдим. Тан олиш керак, Равшан барваста қомат, баланд бўйли, келишган йигит эди. Асли водийликларга хос мулоим муомалали бўлгани учунми ёки қадди-қомати сабабми, унинг кўйида девона бўлган "Лайли"лар кўп эди. Уни ёқтирмаслигининг сабаби эса бундай бўлганди.

...Ушанда мен олийгоҳнинг 2-курсига ўқирдим. Талабалик олтин давр. Кимга қандай билмадим, аммо менинг назаримда бу давр севиш, севилиш, кимнидир қалб сирларингга сирдош тутиш, эзгу орзуларингни дўстларинг билан ошно этиш завқи ила қалбимда абадий муҳрланиб қолади.

Олийгоҳда ўқиб юрган дамларимда бир қанча дўст-дугоналар орттирдим. Маъмура дугоналарим ичида сод-

Негаки, кўпчилик назарида турган, қолаверса, эрта-индин олийгоҳни тугаллаш арафасида турган йигитнинг "кўз остига" олган "одами" бўлмаслиги мумкин эмасди. Шунинг учун мен Маъмурага ҳам опа, ҳам дугона сифатида севгининг ўткинчилиги, "қолаверса, сиз эмас йигитлар севсин сизни",— деб ўқтиришни лозим топдим.

Аммо, кўнгилга буюриб бўлмас экан. Маъмурани оғохлантириб гапир-

боисдан ҳам дугонамнинг илтимосини қабул қилиш-қилмаслиқни ўйлаб қолдим. Ўйланиб турганлигимни кўриб Маъмура мақсадимни тушунди шекилли: - У ёғини ўйламанг, пешонамдан кўраман. Мен сиз таништирган одамга севги изҳор қилмайману... Агар қалб кечинмаларини англасса бахтим, бўлмаса тақдирда нима бўлса, шуни кўраман, - деди. Орадан икки кун ўтди. Бу орада мен Равшан билан гоҳ олийгоҳ йўлақлари, гоҳ кутубхонада бир неча бор юзма-юз келдим. Аксига олиб у билан гаплашишнинг имконини топа олмасдим. Ҳар қалб кўзим тушганида кўз ўнгимда севги ўтида қоврилиб бораётган Маъмуранинг беҳол чехраси намоён бўларди.

Одатдагидек, дарсдан сўнг магизинга бурилдим. Керакки нарсаларни харид қилиб, шундоқ магазиндан чиқсам, аллақачон келаётган Равшанга кўзим тушди. Хурсанд бўлиб унинг истикболига юрдим. Равшан менинг қўлимдан зилдай халталарни оларкан, кузатиб қўйишга изн сўради. Қаршилиқ билдирмадим, негаки унинг бу тақлифи мен учун айни муддао эди.

Уша кун Равшан билан Маъмура танишиб олишди. Буни қарангки, улар бир вилоят, қолаверса, ёнма-ён кишлоқдан экан. Бора-бора улар ўртасидаги муносабат жиддий тус олди. Равшан тез-тез бизнинг хонага келар, анча пайтгача Маъмура билан суҳбатлашиб ўтирарди. Мен эса барибир чўчирдим. Аллақандай ҳадик билан ишнинг ниҳоясини кутардим. Равшан олийжаноб йигит сифатида дугонамга нечоғли марҳамат кўрса-таётган бўлмасин, негадир унинг гап-сўзю, хатти-ҳаракатига шубҳа билан қарардим. Негаки, у Маъмурани қалбидан аллақачон жой олиб улгурган бўлса-да, сиртига сув юқтирмас, унга на севги изҳор қилар, на унинг илтижо тўла нигоҳидаги саволга жавоб

берар, аммо кунда келишини ҳам тарқ этмасди.

Вақт елдириб. Умр эса оқар дарёдек ўтиб кетаявераркан. Бир-бирини қувалаб соқин кузу, рутубатли қиш оқшомларининг ўрнини гўл-чек-каларга тўлдириб баҳор кириб келди. Гўё осмонда бир ерга тўпланиб ётган паға-паға булут тарқа, унинг ўрнини ажиб бир оқликка, гўзалликка буркаб келган баҳор ҳаммининг кайфиятини бир зумда кўтариб юборди. Бу орада Маъмура ҳам ўрнидан туриб юра бошлади, анча маҳалгача касаллик ва ишқ даражидан саргайган чехрасига қизиллик югуриб анча ўзига келди.

Кўнларнинг бирида ёнма-ён дарс тайёрлаб ўтирарканмиз, мен ундан Равшан билан муносабатларини сўрадим. У анча пайтгача жим турди, унинг бу ҳолатидан ўзим хижолат бўлдим. Аммо, бироздан сўнг унинг бўғиқ овози жимлиқни бузди:

- Биласизми, мен ўйловдимки, қандай қилиб бўлса ҳам унинг юрагини забт этаман... Негаки, ақлушим жойида, бировдан кам жойим йўқ-ку, деб ўйловдим. Аммо, кейинчалик мен қалта ўйлаганимни ҳис қилдим... Сиз тўғри айтган экансиз, йигит қизни севиши керак экан, - бирданига унинг овози ўзгариб, кўзларидан шашқатор ёш оқа бошлади. - Акс ҳолда бундай севгининг умри жуда қисқа бўларкан...

У менинг гапимни кутмасданок хонадан югуриб чиқиб кетди. Мен эса ўйга чўмиб, кечирилмас хато қилганимни англаб турардим. Дугонамнинг бунчалик изтироб чекишига айбдор эканимни, бошдан унинг кўнлига қараб нотўғри қилганим учун ўзимни-ўзим кўйирдим.

Фарида ТОҲИРОВА

(Давоми бор)

ВИЖДОН

ОЛДИДАГИ ГУНОҲ

дадиллиги, хушфёъллиги билан ажралиб турарди. Ўқишдан кейин бўш вақтни у кўпинча мен билан биргаликда ўтказар, ўзининг турли хил қутилмаган саволлари билан мени шошириб қўярди. Маъмура оилада кенжа қиз эди. Ота-онаси унинг кўнлига қараб иш тутгани учунми у ўзини эрка тутар, мен ҳам унинг (у мендан икки ёш кичик эди) болаларча қилиқларига қулиб қўя қолардим. У кўпинча менга ўқиган китоблари ҳақида сўзлаб берар, ўзи ҳам китобда тасвирлангандек севги-муҳаббатга эришишни орзу қиларди. Менинг назаримда Маъмура туғилгандан буюн эртақдаги шахзода-ни кутаётган маликаларга ўхшарди.

Гарчи унинг хатти-ҳаракатларини ҳазилга йўйсам-да, бир кун келиб унинг кимнидир қаттиқ севиб қолишидан чўчирдим. Негаки, Маъмурага мен меҳр қўйган, қолаверса у билан бир тоғовдан ош ёган уч йиллик дугона эдим. Орадан кўп вақт ўтмади. Маъмуранинг ўт қалбаб турган кўзларига аллақандай мунг чўкканини пайқадим. Гўё осмонда момақалдирик гўмбирлангандек яшин тезлигида ишқ даражига мубтало бўлди. Ҳамхонам бўлганлиги боис, тез орада унинг оромини ўғирлаган одамни билдим. Равшан параллел гуруҳда ўқир, факультетнинг олди йигитларидан бири эди. Маъмура тинимсиз у ҳақда гапирар, мендан ҳам у ҳақда билганларимни сўзлаб беришимни сўради. Равшанни ўта чиройли деб бўлмасди, аммо савобатли қиёфаси, виқор билан сўзлаши, ораста кийиниб юриши кўп қизларни ўзига мафтун қилганди. Дугонам эса шу маҳалгача ҳеч кимга эътибор бермай юриб бирданига уни севиб қолиши мени ажаблантирди.

ган маслаҳатларим ҳам беиз кетди. Кўп ўтмай Маъмура қаттиқ бетоб бўлиб қолди. Дарсга ҳам қатнашолмай, хонада гоҳ иситмаси кўтарилиб, гоҳ туши ётаркан, бош оғриғи ёки бошқа касалдан эмас, айнан юрак оғришидан шикоят қиларди. Маъмура билан шунча пайт бир хонада яшаб унинг бирор жойи оғриб шикоят қилганини билмасдим, аммо бирданига шу кўйга тушиб қолганидан доғдираб қолдим. Кўнларнинг бирида унинг ахволи оғирлашиб қолди. "Тез ёрдам" шифокорлари ҳам дугонамга аниқ ташхис қўя олишмай, тинчлантирувчи укол билан чекланишди. Шу кунги тунни мижжа қокмай ўтказишга тўғри келди. Шунда Маъмура бор дардини: болалигида устига темир устун тушиб бир қанча михлар баданига қадалганини, врачларнинг нотўғри муолажалари, нақ бир ўлим оғзидан қайтиб келгани, ота-онаси кенжа қизининг соғлигини тиклаш учун уй-жойини сотишиб, уни Москвада даволатишгани, ўзларини эндигина тиклаб олганликларини кўзда ёш билан гапириб берди. Мен ўшандагина Маъмуранинг ота-онаси нима учун уни бу қадар кўнлига қарашини англаб етдим. Шу кеча дугонам мендан Равшан билан таништириб қўйишимни, уни астойдил севиб қолганлигини илтимос қилди. Равшан билан у қадар яқин таниш бўлмасам-да, турли хил мажлисларда салом-алиқ қилишимдан дугонам хабардор эди. Мен унинг бу гапидан танг ахволда қолдим: таништиришга, таништираман, аммо, ишнинг охири-чи? Барибир, Маъмура менинг энг яқин дугонам, қолаверса, талабалик даврининг оғир-енглигини мен билан бирга бошдан кечирган одам эди. Шу

Азиз волидаи муҳтарамимиз МАРҲАМАТХОН!

Қўшади бўлсин 52 йилнинг, Омон бўлсин азиз бошининг. Илоҳ фарзандларининг, набираларининг бахтини узок умр кўрсин, бахтимизга омон бўлсин, хонадонимизни фароғон қилин.

Аллоҳ сиздан марҳаматини дарини тўтмасин.

Умр йўлдошингиз, фарзандларингиз ва набираларингиз

Севимли синглим ГУЛНОРА

Муал ва таваллуд кунини муборак бўлсин.

Келажагини порлоқ, донм соғ-саломат бўлсин.

Оила аъзоларинг

Хурматли рафиқам ДИЛДОРА! Қизимиз ДИЛОРА, ўғлимиз ДИЛМУРОД

Сизларни Улуғ айём - Муборак Наврўз байрами билан табриклайман.

Сизларга узок умр, сиҳат-саломатлик ва бахт саодат тилаб دادон Мирзохид

Севимли қизим Муборак АЛИМОВА!

Наврўз билан онла аъзолафниги табриклайман. Сизларга узок умр, сиҳат-саломатлик ва оилавий бахт тилайман.

Ойжонинг Хабиба

Хурматли Хайридин КАРИМОВ!

Сизни 10 йиллик юбилейингиз билан инн қалбдан қўшлаймиз. Бахтимизга ҳаммаша соғ бўлсин. Ишнингизда омад ёр бўлаверсин.

Оила аъзоларингиз

ЭЪЛОН

М. Улуғбек туманидаги, шаҳар канализациясига уланган, ёзги ошхонаси бор, АГБ билан иситиладиган, 5 хонали уй соҳибли. Тел: 162-63-26.

ПЕМИС БИЛАН ЧОЙ ИЧГАН ЎЗБЕК

Фаргона вилояти, Ўзбекистон туманидаги Туол қишлоғи халқи жуда хангоматалаб, зукко, бироз қайсар, аскияга ўчди. Гапирсалар гапга тўн кийдираверишади.

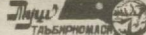
Хамқишлоғим Абдурахмон тоға дили пок, саҳий қалбли, ажойиб инсон. Отаҳондан бирорта қизик воқеани айтиб беришларини сўрадим. У киши бажонидил рози бўлди.

- Уруш пайти эди, - деб ўз хикоясини бошлади. - Оғир жангдан тинка-мадоримиз қуриган, уйкуга зор эдик. Шунданми мен ҳам чарчаб яқинрокдаги ертўлага кириб озгина мизғиб олмакчи бўлдим. Ертўла ичи қоп-қоронғи экан. Тимирскиланиб юриб бир жойга шинелимни тўшаб чўзилдим. Ёнбошимда кимдир бордек, нимадир қимирлагандек бўлди. Чарчок сабабми унга унча эътибор бермадим. Бир пайт уйғониб кетдим. Ёнимда кимдир ётарди. Секим сийпалаб кўрсам шинелии бир солдат экан. Ўзимизникилардан бири бўлса керак-да, деб ўйладим. Бир-биримизга орқа тираниб ётдик. Тонг ота бошлади. Аста ўрнимдан турдим. Шеригим ҳам турди. Не кўз билан кўрайки қаршимда тўнкадек хўппа семиз бир немис солдати қурол ўқталиб турарди. Бир-биримизга бир неча сония қурол ўқталиб ўтирдик. Шу пайт мени каллам ёрланган моттордек ишга тушиб кетди. Шартга қуролни ёнимга қўйдим, ёнимдаги флягани олиб унга тутдим. У ҳам ўлардек сўвсаб турган экан, флягадан қўлтилатиб сув ичди. Сўнгга у ҳам ёнимдаги сафар халтасини титкилай бошлади. Немис нон олди, менга узатди. Нон ундан-совуқ чой менадан бўлди. Биз бирга нонушта қилдик. Чулдурашиб, имо-ишора билан озгина гаплашган ҳам бўлдик. Росмана ёруғ тушган, қикиб кетиш ёдга тушди. Мен унга сен биринчи бўлиб чиқ деб ишора қилдим. Галварс ҳам анойилардан эмас экан. Йўқ, сен биринчи бўлиб чиқ дея ишора қилди.

Иккимиз ҳам олдин чиқишга хайиқар эдик. Ўйланиб қолдим. Нима қилсам бу тўнкани олдимга солиб олиб чиқаман, деб. Ўйлаб-ўйлаб чорасини топдим. Унга яна имо-ишора қилиб, олдин сен тисарилиб, менга орқа ўғирмай, қуролнинг ўқталиб чиқасан, мен кейин чиқаман, дедим. Хайриятки немис бу шартга кўнди. У инқиллаб ўрнидан турди, орти билан тисарилиб ертўладан чиқиш кетди. Ортидан мен ҳам қуролни шай тутганимча чиқиб бордим. Қарасам, немис қўлини кўтарган ҳолда турибди. Ранги ўчиб кетган, оёғи тағида автомат ётибди. Тенада эса иккита солдатлар унга автоматларини рўпара қилиб туришибди. Эпчиллик билан немисни автоматини олдим. Ўйигитларни сўроғига: "Мен уни асир олгандим. Тонгга-да шу ерда сақладим. Эрталаб кўзим сал илинибди, бу бўлса автоматни олиб жўфтақни ростламоқчи бўлибди. Сезиб қолди ташқарига чиқмоқчи эдим. Яхшики, сизлар келиб қолдингизлар", - дедим. Улар сўзимга ишониди чоғи, бошқа савол беришмади. Сўнгга биз уни олиб кетдик. Немис ўртада, икки ёнда солдат, орқада мен, елкамда немиснинг автоматни. Бир пайт немис аста калласини мен томонга бурди. Унинг афти жуда ачинарли ҳолатда эди. Кўзларидан ёш оқарди. Менга таъна билан қаради. Унинг кўзларида: "Биз ахир бирга чой ичдик-ку, сен нега мени ушлаб бердинг", - деган савол бор эди. Мен унга бу бир ўйлаб топилган хийла эканлигини қандай тушунтирмаман. Хуллас, уни штабга олиб бориб топширдик. Лекин, мен унга ачиндим. Баззан урушда шундай воқеалар ҳам бўлган...

Мен аввалига Абдурахмон отанинг бу хангомасини эшитиб мириқиб қулдим. Сўнгга уйга толдим. Унинг ўз душманига нисбатан ачинаши галати ҳол эди. У немисни ушламаса, немис уни ушларди, бу уруш қонуни. Ўз рақибига ачинаш ҳисси уни ҳамон тарк этмабди. Бу ҳам бўлса Абдурахмон отанинг ўзбеклигидир балки.

Эркин ХАЁНБОВ ўғли, Фидойи

БЕКОРГА КЎНГИМИ ХИЖИА БЎЛАМАТИ

Бу суҳбат бундан анча йил олдин рўй берган. Ушанда куз фасли эди. Мавсум охираб қолгани боис, кўпчилик узумларни кўмиш билан банд эди. Мен Тошкент туманида яшайдиган акаларимизга борганимда, улар ҳам ҳовлидаги кўчатларни йиғиб-ўраб қўйишгаётган экан. Уйдаги катталар шу иш билан машғул эди. Шу орада мен жияним Азиз билан гаплашиб қолдим. Шунда у кўни кеча бир туш кўрганини айтиб берди.

У: "Тушимда ўртоқларим билан отда сайр қилиб юрган эмишман. Шунда ҳаммамиз ким ўзарга отларни чоптирибмиз. Бир маҳал менинг кўлимдан отнинг жилови бўшаб кетиб, отдан йиқилиб тушибман", - деди. Мен унинг гапларини эшитдим, ҳар бир ишда эҳтиёткор бўлишни маслаҳат бердим. У эса: "Амаки, хавотир олмаган, мен ҳечам тушларга ишонмайман, бу бир туш бўлса".... деб қулиб қўйди.

Шундан сўнг ака-укалар билан анчагача суҳбатлашиб ўтирдим, лекин нимагадир юрагимнинг бир чети қоронғи бўлиб турарди...

Орадан неча кун ўтди, билмайман. Бир кун ишдан келсам, кўнгирик жиринглади. Гушақни кўтардим, қарасам, ўша тунов кўнги акам. У менга ўғли Азизнинг беҳосдан нарвондан йиқилиб тушиб, ўнг оёғи синганини айтди... Мени эса кўнглим бекорга хижил бўлмаганини сездим. Ўша воқеадан сўнг жияним анча пайтгача қўлтиқтаёқда юрди. Саидмурод САИДАХМАД

"БЕГОЙИМ - СЕРВИС" Азиз аёлларни ўқишга таклиф қилади:

1. Массаж.
2. Замонавий урфдаги пардалар текиши.
3. Инглиз тили.
4. Сартарошлик.
5. Хамширалик.
6. Текиш-бичиш, моделлаштириш.
7. Компьютер.
8. Торт, салатлар тайёрлаш.
9. Косметология.

Манзил: Тошкент ш. Ўрда бекати, Анхор бўйи кўчаси 6-уй. (Вилоятлардан келганларга ётоқхона берилади.) Ўқишни тугатганларга диплом берилади.

"ГЕЛИКОН" - СЕРВИС "ХОЛИС ХИЗМАТ"

Сизнинг барча муаммоларингизга ёрдам беради.
- Уй жиҳозларини ювиш;
- Тўй ва боша маросимларда ёрдамлашиш;
- Уй ҳамшираси, касал боқувга олиш;
- Ёш болаларни назоратга олиш (соат бўйича ёки бир неча кунлик).
Ва бошқа сизга зарур бўлган ёрдамларни ҳал қилишда биз қафолат бера оламиз.
Тел: 41-22-81. Соат 10 дан 8 гача.
Шанба ва якшанба кунлари: 75-71-43, 24-78-05.

"ДИЛОРОМ" ўқув маркази таклиф этади: 2 ойлик:

1. Компьютер билимлари.
2. Замонавий бухгалтерия ҳисоби.
3. Зардушлик - бухгалтерча.
4. Текиш-бичиш, моделлаштириш.
5. Аёллар устки кийимларини текиш-бичиш, моделлаштириш.

3 ойлик:
1. Компьютерда бухгалтерия ҳисоби.
2. Инглиз тили (бошловчилар ва давом эттирувчилар учун).
Манзил: Абай кўчаси, 4 "А"-уй, 1-қават, 114-хона.
Тел: 144-03-25; 125-19-15. Мўлжал: "Алишер Навоий" метро бекати

ҲАР КУНИНГИЗ НАВРЎЗ БЎЛСИН

Наврўз асрлар давомида одамларга, она заминга, табиатга меҳр-муҳаббат, уни ардоқлаш туйғуларини сингирдиб келган. Март ойи ёз, куз, қиш фаслларининг она-бошисидир. Бу айём ер юзидagi барча мавжудотларнинг, умуман бутун борлиқнинг уйғониши, янгиланиш фаслидир. Бу даврда баҳор об-ҳавоси инсон танасини ҳамма қисмига: асаб тизмини, юрак қонотмир тизмига, ошқозон-ичак тизмига, оёқ-қўл бўғимларига ва бошқа аъзоларга ўз таъсирини ўтказди. Ундан ташқари бу фасл инсон аъзоларидаги ҳар хил сурункали касалликларни кўзга татиш вақтидир. Чунки, одам аъзоларида ёз ва куз ойларида ғамланган минерал моддалар ва микроэлементлар, витаминлар қишда кўп сарфланган. Баҳорга келиб уларнинг танадаги микдори анчагина камайиб кетади. Бунинг оқибатида танада умумий модда алмашинуви бўзлади, шу билан бутун асаб тизмининг кўзгалувчанлиги ошади. Ҳар хил сурункали касалликларни, аллергия касалликларини хуружга олиб келади. Кишида қандайдир хоргин-

лик, кам қувватлик, уйқусизлик, камқонлик, бош оғриш, бўғинлар, юрак оғриш, нафас олишининг қийинлашиши каби аломатлар содир бўлади. Бундай ҳолатни ота-боболаримиз "илик узилди" деб атаганлар. Танадаги модда алмашинувини кучайтириш, куч-қувватни ошириш ва баҳор касталиклари билан курашиш учун бундай ҳолларда қўлроқ баҳор кўзгалари ва ўлардан тайёрланган минерал, микроэлемент моддалари, витаминга бой таомларни истеъмол қилиш зарур. Шунинг учун ҳам Наврўз кўзгалари ва таомлари узига хос. Айниқса ялпиз, исмалок, отқулоқ, равоч, жағ-жағ, қўқ пиёз, саримсоқ, петрушка, кашини, укроп, редиска, беда, довулча ва тоқнинг баргида минерал моддалар, микроэлементлар, витаминлар кўпдир. Улардан ҳар хил таомлар: кўк нон, кўк сомса, кўк чучвара тайёрлаб истеъмол қилиш қони фойдадир. Наврўз дастурхонига бугдой, арпа, нўҳат, ловия, жўжори, мош солиб пиширилган гўжа оши тортилган. Сумалак ва ҳалим эса байрам дастурхонининг кўрси сифатида эъзозланган. Аслида илк баҳорда силласи қуриган,

илигидан мадор кетган кишиларга бу таомлар жон озғи бўлиб, куч-қувват, яхши кайфият бағишлаган. Эрта баҳорда озғи кўк ўтларга теккан сиғир, эчки ва қўйларнинг сўти, бичиқчи қимизи, туянинг сўти ва қумрон сервитамин бўлиб, кишининг баҳор шараитига тез мослашиши аниқланган. Сумалак-баҳор. Наврўз таоми бўлиб, бу сервитамин (С, Е, ва В), ҳаётбахш таом халқ заковатининг, яратувчанлигининг намунаси. Сумалак қонимизни тозартириб, жисмимизни қувватга тўлдирди. К. Махмудов ўзининг ўлмас "Ўзбек таомлари" асарида сумалақни шундай таърифлайди: "Сумалак Е витаминининг манбаи бўлиб эркакларни наслсизлик касалидан ва аёлларни бевекат бола ташлаш офатидан асрайди! Сумалак, гипертония касалига даво, ошқозон-ичак йўлини тозалайди, иччи яхши юргизди ради, асабни тинчлантириб, яхши ухлатади. Чунки, сумалак пиширилган кўни бошқа овқат емай ёлғиз шу таом билан 2 кунча парҳез қилмоқ даркор. Агар бошқа таомлар тановул қилиб, спиртли ичим-

лик ичилса, сумалақнинг шифобахшлигини қирқиб кетади. Кишини жуда оғир дардларга мубтало қилиши мумкин". Халқ таъвати ва илмий тиббиёт ҳалим таркибидagi экстракте моддалар меъда-ичак фаолиятини яхшилаши, марказий асаб тизмига ижобий таъсир қилиши, мия, юрак ҳаракатини фаоллаштиришга ёрдам беришини исботлаган. Халқимиз орасида "Наврўзгача омон қолса, яна яшаб кетади", деб бежиз айтилган. Чиндан ҳам қишдан баҳорга етган хасталар Наврўз неъматларидан баҳраманд бўлишиб, шифо топганлар. Ҳа, азиз юртдошларим, халқимизнинг Наврўзни интизорлик билан кутиши, энг катта ва мўтабар байрам сифатида шодиёнага айлантиришининг боиси ҳам шунда. Ота-боболаримизнинг, моомоларимизнинг: "Келаси Наврўз кунларига эсон-омон етказсин", деб дуо қилишларининг ҳосияти ҳам шундадир.

Сафар МУХАММАДИЕВ, доцент

Бизнинг оила маҳалладаги энг намунали оила десам, хато қилмайман. Чунки, турмушимиз ота-оналар розилиги туфайли қурилгани учунми ёки эр-хотин иккимиз ҳам оилада ўз бурчимизни яхши билганимиз боисми, кўпчиликининг оиламизга ҳаваси келарди. Икки фарзандни тарбия қилдик. Катта фарзандим мактабда аъло баҳоларга ўқир, одобли бола эди. Ўқишдан сўнг уйдаги барча юмушларни отасига қолдирмай, ўзи бажарарди. Адабиёт, айниқса, шеърли китоблар ўқишни жудаям яхши кўрарди. Туғилган кунда адажони бир неча китоблар соғға қилганди, уни эса ўшандаги қувонгани хали-хали кўз ўнгимдан кетмайдди. Кўп китоб муталаа қилгани учунми, болалигидан адабиётга меҳр қўйиб ўсди. Гоҳ-гоҳида ўзи ҳам шеърлар ёзиб турарди. Гарчи, унинг шеърларида кучли пафос, қофия бўлмаса-да, ҳақиқату адолатни тарғиб қилган шеърларини ўқиган сайин ўқигингиз келарди. Энг қизиғи шундаки, унинг ёши 19да бўлса-да, ёзган шеърларининг ҳаммаси ота-она, кадр-қиммат, куйган диллар ҳақида эди. Биз оилада шундай ўғилни воёга етказайганимиздан гарчи сиртдан ҳеч нарсани сездирмасликка ҳаракат қилсак-да, кўнглимизда у билан фахрланиб, гурурланиб кўярдик.

Йиллар ўтди. Ўғлимиз ўрта мактабни битириб пойтахтдаги олийгоҳларнинг бирига ҳужжат топширди. Омад кулиб боқиб, талаба бўлди.

Ўғлим институтда ўқиб юрган кезлари бир қиз билан танишиб қолибди. "Ойижон, мана ўша қиз", - деб менга суратини кўрсатганди. Суратдан менга соддагина, дилбар қиз боқиб турарди. Менга ҳам қиз ёқиб қолди, у ўта чиройли бўлмаса-да, лекин истараси иссиқ, ёқимтой эди. Кўзларидан иболи, ҳаёли қизлиги сезилиб турарди. Шу йилнинг ўзигаёқ ўғлим ўқишини сиртки бўлимга кўчиртириб, шаҳримиздаги банклардан бирига ишга жойлашди. Зехни ўткир бўлгани учун у ердаги ишни ҳам тез кунда ўзлаштириб олди. Ўғлимга бошқалар сингари ўзимнинг ҳавасим келарди гоҳида. У ичмас, чекмас, фақат оилам деб жон куйдирарди. Унинг қилган ишларини кўриб, Аллоҳимга шундай фарзанд берганига мингдан-миг шукроналар айтардим, доим уни дуо қилиб ўтирардим.

Ёз фаслида ўғлимнинг ҳам балоғат ёшига етиб қолганини хис қилиб, эр-хотин иккимиз тўйга тараддуд кўра бошладик. Турмуш ўртоғим ҳам, мен ҳам бу кунни бир умр орзиқиб кутгандик. Ниҳоят, ўғлимнинг севгилиснинг уйига минг бир умид билан бош эгиб бордик. Борган жойимизнинг хонадонлари ишнам, шунчалик озода эдикки, кўриб ҳавасингиз келарди. Буларни кўриб жуда хурсанд бўлдим, чунки бу ҳовлини чинни-чироқ қилган қиз менинг бўлгуси келиним дег фараҳланиб, ҳайримдан ўтказдим. Қизнинг ота-онаси ҳам жуда ажойиб, соддадил инсонлар экан. Биз бир-биримиз билан борди-келди қида бошладик, охири қиз томон ҳам рози бўлишди. Шу орада елиб-юғуриб икки ёшни фотиҳа ҳам қилдик. Шундан сўнг аста-секин тўйга тайёргарлик ишлари бошланиб кетди, қариндош-уруғларни тўйдан огоҳ қилиб, тўй кунини белгилаб олди. Ва ниҳоят, никоҳ тўйига тақлифномалар тарқата бошладик. Қиз томон ҳам жуда хурсанд, чунки биринчидан икки ёш бир-бирига кўнгли берган бўлса, иккинчидан қудалар ҳам бир-бири билан тиллашиб, анча-мунча муносабатлар илиқлашиб қолувди. Тўйга икки кун қолди, уйдаги ҳамма ишлар деярли битиб қолган, қолаверса маҳалла-куй ҳам баҳоли қудрат бизга ёрдам кўрсатишарди. Уларнинг бизларга кўрсатган ҳимматларидан кўнгли-

миз янада кўтарилди. Тўйга бир кун қолганда, кечки пайт ўғлим ёнимга келиб ўтирди. "Ойижон, мени яхши кўрасизми?", - дея саволга тутди. "Кўзимнинг оқу-қораси сенсан-у, нега сени яхши кўрмай, албатта яхши кўраман, болам", - дедим уни бағримга босиб. "Айтинг-чи, мен сизни бирор марта хафа қилдимми?", - деди у. "Жон болам, нима учун сендан хафа бўлай. Ахир, айтганларимни қилсанг, гапимни икки қилмасанг, нимага сендан хафа бўлишим ке-

БАХТИЛИКНИ БОЛАМ

рак?" - дедим унинг бошини силаб. "Унда сиз мендан розисиз-а", - дея мени саволга тутди. Унинг гапларидан ажабланиб бағримга босарканман, кўзларимга ёш келди: "Болам, нимага ундай дедясан, ёки бирор ёмон туш кўрдингми?", - дедим. "Йўғламанг, ойижон, мен сиздан шу қизга уйланишимга розисизми, деб сўраяпман-да", - у нимагадир гапни бошқа томонга бурди. Бир пайт у менинг кўзёшларимни артди-да, "Йўғламасангиз, сизга бир гап айтман", - деди. Кўндим. Сўнг кўнгли ўқимасин деб "буларнинг ҳаммаси қувонч қўзғалари", - деб қўшиб қўйдим... Ўғлим менга конвертда бир хат узатди-да, илтимос қилди: "Мана бу ажойиб шеър, лекин сиздан ойижон ўғлиниб сўрайман, бу шеърни фақат тўйдан кейин ўқийман деб сўз беринг". Мен ўғлимга сўз бердим, унинг шеърини эса ёстиғимнинг тагига бекитиб қўйдим...

Бу орада вақтинг қандай ўтганини билмайман, тўй таъшишлари билан бўлиб. Ҳамма нима биландир банд, елиб-юғуриб юрибди. Бир маҳал ўғлим курсдошларини тўйга тақлиф қилгани йўлга отланиб қолди. Унинг машина ҳайдашига адаси ҳам анча ишониб қолувди. Вақт пединга яқинлашди ҳамки, ҳамон ўғлимдан дарак йўқ эди. Энди мен астойдил хавотир ола бошладим. Чунки уни еру-қуққа ишонмасдим, устига-устак эртаси кунни тўй эди. Ортиқ қутишга сабр қолмадик. ДАН ҳодимларига мурожаат қилдик. Кечга яқин бир нохуш хабар эшитдим... Эшитдим, бутун вужудим муздек қотди, қулоқларим эшитмас, кўзларим эса ҳеч нарсани кўрмасди... Хайхот, ахир бундай бўлиши мумкин эмас... - дердим титроққа тушиб. Эмишки, катта йўлда енгил автомашина билан Камаз русумли юк машинаси тўқнашиб, автофалокат содир бўлибди. Наҳотки, ҳайдовчи эртага қувв бўлиши керак бўлган ўғлим бўлса, наҳотки ўғилгинам бу ёруғ дунёдан кўз юмган бўлса... Эй Худо, наҳотки менинг бир умр қилган орзуларим пучга чиққан бўлса, на-

хот болагинамдан айрилиб қолган бўлсам... Бу каби нолаларимни чеки йўқ эди ўша маҳал. Зудлик билан фалокат содир бўлган жойга етиб бордик. Етиб бордигу, пачақланган машинамизни кўриб инграб юборганимни билмай қолдим...

Эвоҳ... Бу дунёда меҳрибон, суюкли фарзанддан бевақт ажралиб қолган ота-онанинг фарёидан оғир дард бўлмаса керак. Бизнинг бир умрлик қайнонаю, қайноталик орзуимиз бугунга келиб барбод бўлди. Не-не заҳматлар чекиб катта қилган болагинамни роҳатини энди кўрай деганимда, шодликларга шай кўнглимиз айрилиқ зарбидан тилка-пора бўлсаю, бу дардга, бу азобга қандай чидашни билмасак... Жондан азиз жигарим қаро ер бағрида ётадими, мен бу айрилиқ юқини қандай кўтариб юрай, азизлар... Бўлажак қайнота-қайнонамнинг хизматини қилиб, дуоларни олай, севгилимга вафо этай деган навиҳол қизнинг ахволи не бўлдикин?... Келинлик либосини тиктириб, энди кияман деганида, суюкли ёри бирдан бевақт бу оламдан кўз юмса... Келинлик остонасида турган ҳар қандай қиз учун бундан ортиқ азоб бўлмаса керак... Ҳа, не қилардик, азизлар, тақдир экан, бандаси унинг аччиқ кўргиликларига чидамай иложсиз экан...

Орадан кунлар ўтди. Аллоҳ менга бундай ақлли болани ўз берганди. Яна ўз даргоҳига олди, деб ўзимга таскин бериб юрган кунларимнинг бирида ётоғимга кириб раҳматлик ўғлимнинг хати ёдимга тушиб қолди. Уни ўқирканман, ўзимни кўзёшларимни тўтиб туролмадим, бу хат гўё менинг ярамга туз сепгандек бўлди. Ҳаммасини эндигина тушуниб турардим, болагинамни нима учун дард-аламли шеърлар ёзишининг сабабини аңглагандек бўлдим. Фақат билолмасдикки, уни бу шеърни ёзишга ундаган нарс нима... Ўйлаб ўйимнинг тагига етолмайман, фақатгина қулоқларим тагидан унинг шеърлари жаранглайверади, кўз олдимда эса болажонимнинг мунгли сийрати гавдаланаверади:

**Бугун мен қаро ер бағрида ётиб,
Муштипар онамни эслаб йўғладим.
Ортимдан дод солган отажонимни,
Фарёдин эшитиб қалбим тирнади.
Тўғри, ёш тарк этдим ёруғ оламини,
Юрагимда қолди бир жаҳон армон.
Ўстириб хузури кўрар чоғингда,
Мен-ўғлинг ер қаърига бўлдим-ку, равон...
Ҳар тонгда кўзгалган бу танам бугун,
Абадий уйкуга кетиб қолибди.
Шунча инсон сикқан бу кенг жаҳонга
Наҳотки, ёш жоним сиймай қолибди.
Кечалар ухламай оқ сут берганимда,
Оқ сутинг оқлормай кетдим онажон.
Ўлгалинг, белинга қулат бўл" дердинг,
Белинга куч бўлмай кетди, отажон...
Севгилим кутмоқда юрак бағри қон,
Енингга боришга улмурий қолдим.
Бир жаҳон ваъдалар бердимю, аммо,
Ўзим охиратга тез кетиб қолдим.
Сени ҳам боғладим ипсиз, не қилай,
Умрим қисқалигин ўзим билмасдим.
Агарда шу ёшда ўлишим билсам,
Кечир-у, жонгинам сени севмасдим.
Бугун мен ётибман ўз қабримда тинч
Онажоним йўғлаб мени эслайди.
Менинг руҳим учар онам қошида,
Лекин онажоним бунни сезмайди.**

Бахтсиз она кўнгли нолаларини оққа кўчирувчи:
Шухрат РАСУЛОВ

БУНДАЙ ҚАЙНОНАНИ ҲЕЧ КИМГА РАВО КЎРМАЙМАН...

Қиз болани палаҳмон тошига ўхшатишди. Қиз бола хоҳласа, хоҳламаса бўйи етгандан кейин узатадилар. Лекин мен эрта тўй бўлишини хоҳламаган эдим. Эндигина 18 ёшга киргандим. Мени бир ой ичида ҳам унаштириб, ҳам тўй қилиб қўйдилар. Келин бўлиб турганимда тўй кунни қайнонам паридек, бир ҳафтадан сўнгра заҳардек туюлди. Мени одам ўрнида кўрмай сўқарди. Турмуш ўртоғимга мени ёмонлаб: "На хамир қилади, на нон ёпади, на кир ювади", деб алдаб урдирарди. Қайнонам бечора заҳар хотини дастидан бошн эгик ҳолда яшарди. Орадан ўн беш кун ўтди, яна қайнонам жанжал кўтарди. Мен хамир қилиб, кирларни ювиб, уйларни тозалаб, ҳамма ишларини қилиб бўлгунимча хамир ачиб кетибди, бир-иккитаси оқибди. Шунда қайнонамнинг жон-пони чиқиб кетди. Қайнонам эса ҳеч нарсасга иши йўқ. Худди уйига келин эмас, чўри сотиб

олгандай қайнонам менга "Асли зотинг паст, отасиз етимсан, онанг эса бузуқ", - дедилар.

Бошимга оғрик кирди, отасиз ўсганимни юзимга солиб, ярамни янгилаган эди-да. Менинг ҳам аччиқим келиб: "Манави тақасалтанг, ўттиз ёшли қизингизни эрга бериинг, кейин менинг онамни бузуқ дейсиз, тушундингизми?", - дедим. Бирдан она-бола бир бўлишиб менга тирмашиб кетдилар. Тандирдаги нон қизариб кетган, она-бола эса мени қаргаб, уриш билан овора эдилар. Кеч тушди. Улармон бўлиб овқат тайёрладим. Турмуш ўртоғим ишдан келган заҳоти ҳаммасини қайнонам ва қайнонам айтиб берибдилар. Қилган овқатимни ҳеч қайсиси емади. "Бу ёққа кел", - деди жажл билан турмуш ўртоғим. "Онамага нима дединг?" "Нима дебман?", - деган заҳотим бир шاپалоқ урдилар. Изидан онаси кириб келди. "Ҳа ўғлим, сен уйга келин эмас, менинг ажалимни олиб ке-

либсан, бу яшамагур мени адои тамом қилади, тушундингми ўғлим", деб жовраб қолди. Бирдан қайнотам, кейин қайнонам, қайнсизлигим, қайнукам кириб келдилар. Томоша бошланди. Худди театрга келгандай томошабин бўлиб туришарди. Эрим мени бир сийлаган эди, сандиққа бориб урилдим. Кейин мени тепиб ташлади. Хуллас, роса қалталади. Қайнотам чидай олмасдан, худдан кетган заҳотим сув сеппиб бошимга ёстиқ қўйган экан. Шунда бирдан хотини: "Янги уйнашингни сийлаясанми?", деди. Бирдан қайнотамнинг жони чиқиб кетди: "Ахир, чумчуқ мия хотин, ҳамма бало ўзингда. Кўр бўлгур, бу менинг келиним-ку", - деди. "Қизингни ҳам эридан қичариб келган, ўзинг эдинг-ку. Ёмонлигинг туфайли ўғлим билан биринчи келинимни айирдинг, энди иккинчи келинимни ҳам ажратиб юбормоқчимсан. Биринчи келиним-ку уч ой ичида сен заҳаринг дастидан кетиб

қолган эди. Бу бечорани ҳам шу ахволга туширмоқчимсан, эси паст хотин", деб роса койиди. Мен шу жанжаллардан сўнг Зокирининг иккинчи хотини эканлигини билдим. Аламимдан йўғлай-йўғлай тамом бўлдим. Онамага айтмай десам, онам отамнинг ўлиmidан сўнг қасал бўлиб қолган эди. Турмуш ўртоғим фарзандимиз туғилишидан олдин мени онасининг ёлгон гапига кириб урди. "Тоқатим тоқ бўлди", - дедимю, онамага айтишга қарор қилдим. Онамага бор гапни айтдим. Онам мени уйда олиб қолдилар. Мана, ўғлим туғилганига тўрт ой бўлибдики, на қайнонамдан, на турмуш ўртоғимдан дарак бор. Турмуш ўртоғим қайтиб келармикин ёки энди учинчи хотин олармикин, яна билмадим. Қайнонамга келсак, бундай қайнонани ҳеч кимга - қизга ҳам, йигитга ҳам илоийм рўпара қилмасин.

ГҲЛШОДА

Менга шу кунларда ёрдамнинг керак бўлиб қолди, азиз юртдошларим. Жудаям қийналиб кетдим. Ўзимни бир бало қилиб қўймасам, деб қўрмаган. Ёшим 22 да. Мактабни тугатгандан кейин ўқишга кирдим. Ўқиб юрган вақтимда бир йигит билан тасодифан танишиб қолдим. У йигит ўзини Асрор деб таништиради. У ҳам бизни институтда ўқиркан. Аввалига шунчаки кўришиб турдик, кейинчалик эса бир-биримизни кўрмасак туролмайдиган бўлиб қолдик. Мен уни жуда қаттиқ севар, институтда бирорта курсдош қизлари билан гаплашиб турганини кўрсам, рақшим келиб ўзимни кўярга жой топпай қолардим. Кунлардан бир кун уни ўзимни энг яқин дугонам, ҳамхонам О. билан кўриб қолдим. Ўша вақтда кўнглимдан нималар кечганини билсангиз эди. У келиши билан ўқиб йиғлаб юбордим. О. эса ҳеч нарса бўлмагандек: "Мархабо, Асрор жуда яхши бола экан, роса айландик, сен дарсда эдинг. Унинг-ни билдирмадим", - деди қилиб. Уни шу тоғда ўлдиршга ҳам тайёр эдим. Шундан сўнг ётоқхонада дув-дув гап тарқаб кетди. "Асрор Мархабони ташлаб кетибди", - деган... Бошқа хонага кўчиб ўтдим. Мен сирдошим деб сир айтиди-

керак. Қизик, нега атрофда шунча бола бўлсам, кўзим фақат Асрорни кўради?.. Уни ҳеч кимга ўхшатмайман. Эҳ, О. дугонамининг қилган иши мени тентиратиб қўйди. Худди ўзим эмас, соям юрганга ўхшайди.

Бир кунни уйда ўтирсам опам кириб келди, мен билан сўрашиб: "Э, Мархабоним, суюнчи бер, О. ни тўйини қилаялмиз. Кўз узоқдан. Жомбойдан экан. Расмини кўрсатди, жудаям келишган, чиройли йигит экан. Адашмасам уччаланг тушган экансизлар", - деди. Юрагим "шув" этиб кетди. Наҳотки, ўз дугонам менга хиёнат қилса, югуриб кириб альбомдан Асрор билан тушган бояги расмини олиб чиқиб опамга бердим. Опам хайрон: "Сен бу болани таниридинг, ахир кўё бола мана шу бола", - деди. Шундан кейин нима бўлганини билмайман. 5 кун касалхонада ётиб чиқдим. О. Асрорга мени ва оиламизни ёмонлаб, мени "бошқа йигитга (қариндошимизга) кўнгил қўйиб юрибди, уйдагилари ўшанга беришармиш", - деб айтибди. Энди мен нима қилай, ёруғ дунё менга зимистон бўлиб қолди. Бошимни қайси деворга урай? Дунёда яшаб нима қиламан, Асрорсиз... О. га Асрор қандай қилиб уйланапти, ахир?

ЎТМАС ПИЧОК БИЛАН ЯРАЛАНМИ

ган дугонам шуми? Асрор билан гаплашмай қўйдим. Унинг хайрон бўлиб қараб турганини кўрсам аччиғим чиқарди. Бир кунни Асрорнинг бир ўртоғи хат олиб келиб берди. Хатда шундай ёзилган эди: Мархабо, нега мендан ўзингизни олиб қочасиз, сизга нима ёмонлик қилдим? Ўша кунни дугонангиз мен билан кафега борди. "Мархабо сизни кафеда кутаркан, - деди ва менга бирга боришимни айтди", - деди. Наҳотки сиз шу қизни гапларига ишонсангиз, мени у ҳеч қачон қизиқтирмаган, қизиқтирмайди ҳам. Келинг, яхшиши кинोगа қирайлик. Бу гапларни унутинг. Сизни кутиб Асрор... Нима қилишимни билмай охири уни кута бошладим. Ниҳоят, у келди. Уни кўриб қўларимдан шашқатор ёш оқа бошлади. Тўхтаста қани... Бир пайт бошимни кўтариб қарасам, унинг ҳам кўзида ёш. Шу-шу, ярашиб яна аввалгидек бўлиб кетди. Бу орада О. яна нағмасини бошлаб қолди (У билан бир жойда - бир синфда ўқиганми). Ўйдагиларимга битта гапни юзга қилиб етказибди. Умуман уйга келишга юрагим безиллаб қолди. Кўлим айтади, йиғлаб кетардим. Ахир менинг ҳам севишга, севилишга ҳаққим бор эди-ку. Севиш айб эмас-ку. Эй, одамлар менинг ҳам бу дунёда орзуларим бор эди-ку. О. уйимдагиларга "Асрор касалманд бола, оиласи яхши эмас", деб ўзига гап тарқатибди. Мен бунинг ҳаммаси ёлғон эканини тушунтирмоқчи бўлсам, онам йиғлаб, "болам ўзингни-ўзинг оловга отма, сенгаям худони атагани бордирда", - деди. Ахир, қандай тушунтирай, унинг солпа-соғлом эканини. Дадам-ку, барибир тушунамайди. Асрор хайрон "Нега совчиларни қайтардингиз", - деб. Мана шундай қилиб севиб саргузаштим гоҳ ёмғирга, гоҳ қорга дуч келиб аросатда қолди. Ахир мен Асрорни жонимдан ортиқ кўраман, нега энди ундан юз ўгиришим

Уни севайди-ку... Ўйдан кўчага қоча олмай қолдим. Қискам худди, ҳамма мени қиларини билгиз қилиб кўрсатадигандек бўлаверарди. Эҳ, Асрор нима қилимоқчиси, ахир менга айтган гапларингиз, берган тилла захирингиз эсингиздан чиқдим. Шунчалик номард йигитмисиз, О. ни-ку айтиб ўтирмасам ҳам бўлади. Хар доим Бировнинг ошига пашша бўлиб тушаверарди. Ахир у сизни дўстингиз Зоир билан севишарди-ку. Зоирни кўзига қандай қарайсиз, Асрор? Мен-ку О. дан айнал қолганингизда ҳам сизни кечирмайман. Зоир-чи, у нима қиларкин? Мени ўтмас пичок билан юрагимни яралагингиз-ку, бу яра ҳеч қачон битмайди. Йиллар ўтиб, битган тақдирдаям пичок зангини захри-чи? Асрор, нималар қилиб қўйдингиз? Эҳ, сиз йигитингиз, кўпгина қизларни бевафо деб айблайсиз-у, ўзларингиз эса номарднинг ишини қиласиз! Менинг айбим нима эди, Асрорни севганимми? Нима қилишга хайронман, кўчадаям, ишхонадаям юрагим сикдilib ҳеч қаерга сизга кетавераман. Яшашдан безор бўлдим... Ўйдагиларим бўлса совчиларга "йўқ", деб жавоб берганимга аччиқланишарди. Энди турмушга чиқиб у ёқда турсин, бирор йигитнинг исмини тилимга ҳам олмайман! Баъзида ўзимни бўғиб ўлдиргим келади, лекин онажонимни кўзим қиймайди. Мени доғимда қўйиб қул бўлади-ку, деб ўзимни тўхтатаман. Нима қилай, ёрдам беринглар, маслаҳат беринглар. Нима қилсам халос бўламан бу даҳмазадан. Кўчаларда севишганларни кўрсам, кўзимдан ёшимни тўхтаста олмай тикилиб қараб қоламан. Ахир менинг ҳам бахтли бўлишга ҳаққим бор эди-ку. Пешонам бунчалик қаттиқ бўлмас...

МАРХАБО

Нуробод

КЕЙИН АФСУС ҚИЛМАНГ

Ҳаётимда бўлиб ўтган воқеаларни гапириб бериб, сизлардан маслаҳат сўрамоқчиман. Бундан роппа-роса уч ярим ой олдин никоҳ тўйида бир қиз билан тасодифан танишиб қолдим. Хайрлашаётиб бир-биримизга телефон номеримизни ёзиб бердик. Эртасига телефон орқали гаплашдик. У қиз мендан бир ёш катта эди. Шунга қарамай биз бир-биримизни ёқтириб қолдик. Кейинчалик тез-тез учрашиб турдик. Агар ишонсангиз бир кун у ёқда турсин, бир минут ҳам бир-биримизсиз тура олмас эдик. Лекин орадан бир ярим ой ўтган, унинг уйига совчилар кела бошлашди, мен бунни сезардим. У мени ҳар гап кўрганида нималариндир айтмоқчи бўлар, бироқ айта олмасди. Мен "Сизда бир гап бор", - десам, "Йўқ, ҳеч гап йўқ", дер, лекин қўзларидан ёш сизиб чиқарди. Бир гап: "Бор гапни айтасиз", - деб оёқ тираб туриб олдим. Шунда у гапириб берди: "Уйга совчилар келяпти, мен уларга "йўқ", - дедим. -

Лекин бирови ота-онамга ёқиб қолди, уларга йўқ десам ҳам қўншимапти"... Шундан кейин у менга: "Энди ажралмасам бўлмайди", - деди. Мен эса норози бўлдим. Лекин у: "Ўз вақтида олдини олмасам бўлмайди, бунинг устига ёшингиз мендан кичик. Тўғри, "Муҳаббат ёш танламайди", - деган гап бор, лекин ота-онам фақат ўшанга бераман дейишяпти", - деди. Наҳотки, икки инсон бир-бирини севсаю, бу гуноҳ бўлса... Бизнинг севгимиздай севги ҳеч қандай йўқ. Ва ёрим истагандай мен ҳам севгимизни абадий бўлишини хошлаб ният қиламан. Бизнинг соф севгимиз учун қўлимдан келганига курашаман. Сингилжонлар! Қадамларингизни ўйлаб босинглар. "Йигит йиғламасин дунёда", - деб бир шоир беҳиз айтмаган.

Ўз севгингиз учун кураша олмасангиз, унда ҳеч қачон бировга розилик берманг!!!

Тошкент шаҳри

Д.

Фаргона вилояти

СЕВИБ ХАТО ҚИЛИБ КЎЙИБМАН БИЛСАМ...

Бир зум кўргим келса қўзларимда ёш,
Шошилар юзимни юмқоққа не тонг.
Тарк этгани етмай ой билан қуёш.
Юлдузим сўнгум деб урмоқдадир бонг.

Мақтубимни тахририятга нима деб йўллашимни билмай қолдим. Илгари "Оила ва жамият" газетасини ўқиб, қизлар ёзган мақолаларини кўриб туриб, аччиқланиб кетардим. Энди эса ўзим ҳам мажбурман. Ҳозир ёшим 19 да.

Мен ўшанда 8-синфда ўқирдим. Ҳали севиш нима, севилиш нима, билмас эдим. Ўша йили бир йигит (ёши мендан 2 ёш катта) менга севги изҳор этди. Лекин мен ҳали ёшлигим, эрка қизлигим учунми, эркалигим тутиб рад жавобини қайтардим. Лекин ўша кундан бошлаб у менинг соямга айланди. Ортимдан юришни қўймасди. Бу орада мен 9-синфга, ундан сўнг 10-синфга ўтдим. У ҳали ҳам ортимдан юрарди. Лекин 10-синфда унга ишондим. У билан гаплашиб юрадиган, бир кун кўрмасам туролмайдиган бўлиб қолдим. Ўша пайтда мендан бахтиёр одам йўқ эди дунёда. Шу зайдла кунлар, ойлар, йиллар ўтди. Мен 10-синфин битириб, ўқишга тайёрлана бошладим. Дугонам Наргиза билан Фаргона Давлат Университетига ҳужжат топширдим. Бахтсиз тасодифи қарангки, Наргиза иккалаимиз ҳам имтиҳонлардан ўта олмадик. Лекин кўнглимизни қўктирмай, ўша кундан бошлаб яна бирга ўқишга тайёрлана бошладик.

Шу кунларда уйга совчилар кела бошлади. Келганлар ичида севган йигитимнинг, яъни "Мағрур" акамнинг ойилари ҳам бор эди. Мен уларни кўриб ҳурсанд бўлиб кетдим. "Мағрур" акамга ундан ҳам қаттиқроқ ишона бошладим. Ойилари 3 мартаба келдилар. Лекин мени ота-онам унга раво қўришмади. Ўша пайтда энди ёшим 17 да эканлиги учун, ота-онамга: "Шундан бошқасига тегмайман", - дея олмадим. Шундай бўлса ҳам бир-биримиздан умидимизни узмадик. Борган сари менинг унга меҳрим ортиб борарди. Умуман, ушиз ҳаётни тасаввур этди бўлмасди. Охири худо менга шунини ҳам кўп кўрдими, айрилиш вақти етиб келди.

Биз дугонам Наргиза билан ўқишга тайёрланиш ва ҳужжат топшириш учун Андижонга кетдик. Биз у жойда ижарада яшадик. Ота-онамиз ҳафтасига ҳўлимиздан хабар олиб туришди. Имтиҳонни топширдик ҳам. Биратўла жавобини олиб келамиз, деб қишлоққа қайтмадик. Биз кутган кунлар етиб келди. Қишлоққа дугонам билан бирга, ёруғ юз билан кириб келдик. Биз А.Д.У.га сиртки бўлишга қабул қилинган эдик. Қувончимиз чексиз эди. Лекин... Эшитишмича, Мағрур акам келишимга совга тайёрлаб қўйган экан. У совғаси нима денг, бошқа қизга совчи юбориб фотиҳа тўйини ўтказиб юборибди. Дугонамнинг айтишига қараганда, у ўша қизни севиб қолган эмиш. Бу гапни эшитдим, ҳаётим ағдар-тўнтар бўлиб кетгандек бўлди. Лекин ўзимни босдим. Бир кунни дугонам билан гаплашиб турсак, уйимиз олдида ўтиб қолди. Уни кўриб ҳурсанд бўлганимдан юрагим тарс ёрилай деди. Лекин у бир қайрилиб ҳам қарамади номард. Шунда дугонам: "Ана қўрқингизми уни қанақалигини, сиз шунини деб қўйиб юрибсиз, эсингиздан чиқаринг энди уни", - деб айтди. Мен нима қилишимни билмай қолавердим. Бир кунни шу хаёллар билан бўлиб, уйда ёлғиз ўтирсам телефон жиринглаб қолди. Телефон дастагини қўлимга олсам, унинг овози. Нима қилишимни билмай қолдим. Ҳаяжонланганимдан зўрга саломига алик олдим. У онаси уйланасан деб қистаганини рўқча қилди. Узр сўради. Ноилоҳ ишондим. Сўнг "Бахтли бўлинг", - дея олдим ҳолос. Унинг тўйи яқинлашиб борарди. Мен эса ҳеч бўлмас узокдан бўлса ҳам уни кўриб турсам дердим. Уни тўйи ҳам ўтди, мен боролмадим. Наргизани жўнатиб юбордим. Наргизани айтишича, у мени қувелик либосида ўтирган жойида ҳам сўраган эмиш. Наргиза эса аччиқланиб тескари қараб олибди. Ўша кунни ҳеч ҳам чидай олмадим. Роса тўйиб йиғладим. Аста-секин кўнгикиб кетдим. Бу орада ўзим ўқиган мактабга ишга кирдим. Иш билан бўлиб ўзимни овутиб юрдим. Шу йилнинг 22 январ кунни бир ўқувчи менга "сизни қақришяпти", деб кетди. Чиқиб қарасам, не кўз билан қўрайки менга қадрдон бўлиб, юрагимни туб-тубига жойлашиб олган Мағрур турарди. Мен ўша жойда ҳўрлангандек бўлиб кетдим. Орқамга ўтирилдим-да, югуриб кетдим. Кейин билсам у мени кўргиси келганмиш, яна бир гаплашгиси келганмиш. Нима, мен унга ўйинчоқманми? Мени нега бунча қийнайди. Ёки қизлар ҳўрланиш учун яралганми? Лекин шундай бўлса ҳам уни кўргим келаверади. Сира унутолмаётган. Ота-онамни аяққа-ёлғиз фарзандлариман. Улар тўйини кўриш орзусида. Лекин ҳеч кимга кўнгил қўя олмайман. Айтинг яхшилар, мени айбим нима? Айбим севганимми? Буюкда уйдагиларнинг қистови ҳам жонимга тегиб кетди. Ёрдам беринглар. Яшагим ҳам келмай қолди. Орзуларим ҳаммаси пучга айланди.

Яшашдан фойда йўқ, орзу-умидсиз,
Орзу қилиб қўнгил топмасам мурод.
Бир гулни севсангу, у бўлса хидсиз.
Тиканлар захридан чекурсан фарёд.
Баридан кечаман, кечгим келмоқда,
Юз ўгирмоқ мумкин қандайин қилсам.
Кийик юрмас экан ишонган тоғда
Севиб хато қилиб қўйибман билсам...

Хуррият ИСОҚОВА

Билла ва жамият

Мақолада келтирилган фактлар, воқеалар, маълумотлар учун муаллиф жавобгар ҳисобланади. Муаллиф фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин. Қўлбазмалар таҳлил қилинмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Телефонлар:

Бош муҳаррир: 133-28-20
Котибият: 34-25-46 (Хат ва эълонлар бўлими)

МАНЗИЛИМИЗ:

Тошкент - 700000
Амр Темури кўчаси,
1-тор кўча, 2-уй.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.

Манзил: Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Келишга топшириш вақти - 20.35

Босишга топширилди - 21.15

ХОМИЙ

«Матбуот тарқатувчи»
акциядорлик жамияти

ОБУНА ИНДЕКСИ - {якка обуначилар учун 176
ташқилотлар учун 177

Рўйхатга олиш № 33

Буюртма Г-206

Формати А-3, ҳажми 2 босма тобоқ.

Баҳоси эркин нархда.

Рассом — Н. ХОЛМУРДОВ. Навбатчи — Б. САЙИД АЛИ